

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ



ΟΕΣΒ

Οργανισμός Εκδοσεώς Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ



Οργανισμός Εκδοσεως Σχολικων Βιβλιων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

| 7340
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ



ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΚΑΤΩΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

1. Βίος. Ο Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν τῷ δήμῳ Ἀλιμοῦντι (παρὰ τὸν σημερινὸν Ἀλιμον, πέραν τοῦ Π. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 470 π. Χ. Ο πατήρ του Ὀλόρος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὁλόρου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, ἥδε μήτηρ του Ἡγησιπύλη ἀπόγονος τοῦ Μαραθωνομάχου Μιλτιάδου καὶ συγγενῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγωγήν του δὲ αὐτὴν ὅφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὅλῃ, θρᾳκικῷ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

Ο Θουκυδίδης ὡς καταγόμενος ἔξι εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἐσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ὁντορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι σοφισταὶ Πρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν παίδευσιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, διε ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, προσβλήθεις καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος διετάχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βρασίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ εἰς θάνατον καί, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἐκονοσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, κατὰ τὰ διόπτα διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαπτῇ ὅλῃ κτήματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαίνων πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς δποίους διεδραματίσθησαν ταῦτα, καὶ συλλέγων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὅλην τῆς ἴστορίας του.

Μετά τὴν κατάλυσιν τῶν 30 τυράννων τῷ 403 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτήν, ἵσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 396, εὑρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὄλη, ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνῆμά του παρὰ τὰ Κιμώνεια μνήματα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Θουκυδίδης Ὄλόρου Ἀλιμούσιος».

2. Ἔργον. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ λόγῳ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του. Ἡ ίστορία του λήγει τῷ 411 π. Χ., τὴν συνεχίζει δὲ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἑλληνικά του.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διηρέθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς 8 βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ διποίον χρησιμεύει καὶ ὡς προοίμιον (κεφ. 1 - 23), συγκρίνων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον πρὸς τὸν προηγουμένους, προσπαθεῖ ν ἀποδεῖξῃ διτοιούσιον πάντων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωικοῦ καὶ Περσικοῦ· εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ αἴτια τοῦ πολέμου.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ἀρχεται ἡ ἔξιστόρησις τῶν γεγονότων περιλαμβάνουσα μέχρι τοῦ 20οῦ κεφαλαίου τοῦ Ε' βιβλίου τὸ πρῶτον δεκαετὲς τμῆμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ε' βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ὑποπτον Νικείον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ Τ' καὶ Ζ' τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (415 - 412). Τὸ δὲ Η' περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π. Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται: 1ον) τὰ καθαρῶς ἴστορικὰ μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν δοπίων προβαίνει κατ' αὐστηρὰν χρονολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἓ γίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς χειμῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ αἱ διαποραγματεύσεις. 2ον) αἱ δημογραφίαι, αἴτινες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἡ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις· ἐξ αὐτῶν δὲ μετεδόησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διασάφησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἰστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μὲν θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συντομώτατα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους,

Περικλέους, Νικίου κλπ., προσαρμόζων ἀρμονικώτατα πάσας τῶν προσώπων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐπιτυγχάνει δὲ τοῦτο τόσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν ὅητόρων, ὡςτε πιστεύει ὁ ἀναγινώσκων δι τοῦ αὐτὰ τὰ ἀγορεύοντα πρόσωπα ἵτο ἀδύνατον ἐπιτυχέστερον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲδο τῶν Ἰδίων ἀπόψεων.

Σημειωτέον δὲ δι τοῦ αἵ δημηγορίαι δὲν εἶναι λόγοι τῶν ἀγορευσάντων Ἰδίων λέξειν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἴστορικοῦ δισον τὸ δυνατὸν ἐγγύτατα πρὸς τὰ ὑπὸ αὐτῶν λεχθέντα.

3 Λεκτικόν. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἴστορίαν του εἰς ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον, ἥ διοία είχε διαμορφωθῆ λογοτεχνικῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὃς δὲ καὶ διὰ τὸν ἡδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ πολλῆς δειξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἄφθονον γλωσσικὴν ὕλην τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὅθεν μεταχειρίζεται ὅχι μόνον πλείστας ποιητικὰς λέξεις, ὡς αἱ κλέος, ἀχθηδών, θάμβος, ἀκραιφνῆς κλπ., ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαύτας, ὡς αἱ ἀποδημητής, κινδυνευτής, αὐτοβοεί, ξένισις, ἐπιβόημα κλπ., ἀλλων δὲ αὐτὸς κυριώς ποιεῖται χρῆσιν, ὡς αἱ ἔνν, ἐτοῖμος, δμοῖος, αἰεί, τροπαῖον, ἀντὶ τῶν σύν, ἐτοῖμος, δμοῖος, αἰεί, τρόπαιον. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἥ ὑπὸ αὐτοῦ πολλαπλὴ χρῆσις καὶ παραγωγὴ νέων ὅημάτων ἐξ ὅνομάτων, ἥ συχνὴ χρῆσις τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δήλωσιν αἰτίας, ἥ χρῆσις τῶν οὐδετέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἀρχθρου, ὡς τὸ δεδιός, τὸ θαρσοῦν, τὸ σῶφρον καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἀντίτῶν οὐσιαστικῶν δ φόβος, τὸ θάρρος, ἥ σωφροσύνη, ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ γνωσίσματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διάλεκτου, τὴν διοίαν χρησιμοποιεῖ. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς, ἀνώμαλος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἥ σύνταξις τοῦ Θουκυδίδου, ἥ διοία ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ἴσταμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρωτέρας συντάξεως τῶν Ἰώνων καὶ τῆς ἐντέχουν συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εύθυνς μετά τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Περσῶν οἱ Ἑλληνες ἥρχισαν νὰ διχονοοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικινδυνα συμπτώματα τῆς διχονοίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἐπανελθόντες εἰς τὰ Ἰδια ἀνφορδόμησαν τὴν πόλιν των, ἡ δόπια εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἔρειπια, καὶ κατὰ συμβουλὴν τοῦ Θεμιστοκλέους ἥρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐτὴν μὲ δχυρὸν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μὲ ὑποπτον βλέμμα τὴν τοιαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἔρεθιζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Αιγινητῶν, οἱ δόπιοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολούθουν τὴν κατὰ θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὔξησιν, ἔζήτησαν νὰ ἀποτρέψουν τὸ δές Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σκεδίου των, προφασιζόμενοι δτι ἡ δχύρωσις τῶν Ἀθηνῶν ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ δλεθρία ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν.

Ἡ ἐπέμβασις δμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐματαιώθη διὰ τῆς διπλωματικῆς ἵκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηθόλου τούτου ἀνδρός, δ ὅποιος διηγήθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλὴν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ὅμέσως καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δχυρωμάτων τοῦ Πειραιῶς, δ ὅποιος ἔμελλε νὰ καταστῇ ἀκρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἡ Σπάρτη ἦναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὸ τετελεσμένον γεγονός καὶ νὰ κρύψῃ τὴν δργήν της. Ἔνθη δὲ αἱ Ἀθῆναι τοιουτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποτούσης ἐν Ἑλλάδι σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ δόπια ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

Ἐπ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων Ἑλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἔξακολουνθήσουν τὸν κατ ἀντῶν ἀγῶνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματίσθη συμμαχικὸς στόλος ἐξ 100 πλοίων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἔκδιώξῃ τὸν βαρβάρους ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερούσῃ τοὺς νησιώτας καὶ μικρασιάτας Ἑλληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αιγαίου καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθερούμε-

ναι προσετίθεντο εἰς τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐνίσχυον τὸν κοινὸν ἔθνικὸν ὅγῶνα, παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἥγεσίαν τοῦ σπαρτιάτου Παυσανίου οἱ σύμμαχοι ἔξεδιώχαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἐπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. Ὄτε δὲ βραδύτερον δὲ Παυσανίας κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώσιαν ὡς ἥγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἄγωνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας «ἀποκρυπνήσεις τὰς συνεχεῖς στρατείας» συνεφώνησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἄγωνα νὰ ἀναλάβουν μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἔκαστον τῶν συμμάχων ποσὸν καθάρισεν δὲ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὅτε ἀγογγύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ, διεχειρίζοντο δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι Ἐλληνοταμίαι.

Ἐφεξῆς δὲ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἥ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν υἱὸν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου.

Ο Κίμων κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἐπειτα δὲ μόνος κατέλαβε διὰ συντόμου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος Ἡίδινα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρησφύγετον τῶν πειρατῶν Δολόπων, ἀπὸ τοὺς δρούσους ἀπήλλαξε τὸ Αίγαλιον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π. Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὔρυμέδοντος τῆς Παμφυλίας τὸν περσικὸν στόλον, ἐξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ διαρκὴς δῆμος ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἥ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ δροὶ καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας ἥρχισαν μετά τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσαρεσκείας καὶ προστριβάς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτούς, συνιεπίᾳ τῶν δροίων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις, ἥ μία μετὰ τὴν ἀλλην, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὐξησιν τῆς ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ἵδιαίτεραι καὶ ἥ ἀδρανῆς πολιτικῆς ἥμποδίζον αὐτὴν νὰ ἐπειβῇ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν παράδεινεν ἔτι μᾶλλον ἥ ὑπὸ τῶν

Σπαρτιατῶν ἀποπομπὴ τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Ἰθώμης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π. Χ. πενταετής ἀνακωχὴ πρὸς τὸν Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς των στάσεως συνετέλεσαν εἰς ταχεῖαν ὁρίζειν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ήτε ἡμῖντησαν ὑπὸ τῶν ἱνωμένων Βοιωτῶν ἐν Κορωνείᾳ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεστάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Εὔβοια, στρατὸς δὲ τῶν Πελοποννησίων ἔφθασεν εἰς Ἐλευσίνα. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, δτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Περικλέους συνωμολογήθησαν τριακονταετεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π. Χ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εύβοιας, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πτήσεις των καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακονταετεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολὺ. Οἱ Σπαρτιάται ἔβλεπον μὲ φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐφοβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἰδίου των κράτους. Ἐξήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμὴν νὰ περιορίσουν αὐτήν. Ἐξ ἄλλου η συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῆ εἰς αὐθαίρετον δεσποτείαν· ὡς ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παραπονα ἥκουντο κατ' αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ τοιαύτῃ ἦτο η κατάστασις τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀφορμὴ ἔχοιειάζετο, διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταύτην ἔδωκεν η ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἐνεκα τῆς Ἐπιδάμνου καὶ η ὑπὸ αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστάσης Ποτειδαίας. Οὕτω ἥρχισεν ὁ μέγας Πελοποννησιακὸς πόλεμος, διόποιος διήρεσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καὶ ἀφοῦ τὴν ἐξήντλησεν ὑλικῶς καὶ ἡθικῶς, τὴν ὕδηγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὅλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Πλάταιαν καὶ Λέσβον, παρατίθενται κατωτέρω, ὡς ταῦτα ἴστορεῖ αὐτὸς δι συγγραφεύεις. Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημηγορίαι Πλαταιέων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου, ὡς καὶ δι Επιτάφιος τοῦ Περικλέους.

ΜΕΡΟΣ Α'

KEIMENON

MO
GOIPIRZ

KELMENON

MEDEA

MEROE A

~~ΠΛΑΤΑΙΑ~~

ΔΟΚΙΜΗΣ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΛΑΤΑΙΑΣ

(B, 1 - 6)

+ 1. Αρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἥδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ἔνυμάχων, ἐνῷ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἄλλήλους καταστάντες τε ἔνυεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἔξῆς ὡς ἐκαστα ἔγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

+ 2. Τέσσαρα καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργείῳ τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ιερωμένης καὶ Αἰνῆσιον ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἀρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μηνὶ ἔκτῳ καὶ δεκάτῳ ἅμα ἥρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες δίλιγφ πλείους τριακοσίων—ἥγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὄνητορίδου—ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἔπλους ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ἔνυμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφεxan τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἐνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἐπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐδημάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου προϊδόντες γάρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἐσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλογτο τὴν Πλάταιαν αἱεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν· καὶ ὅπον ἐλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προ-

καθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἑπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὥστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ λέγειν ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἔχθρῶν, γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χοήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν—καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα—νομίζοντες σφίσι ὁρίσιως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

~~3153~~ Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἥσθιοντο ἕνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἔξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι—οὐ γὰρ ἔωρων ἐν τῇ νυκτὶ—πρὸς ξύμβασιν ἔχωρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδένεν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ὁρίσιως κρατήσειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι ~~νέδοκει~~ οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἄλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὄδῶν φανεροὶ ὅσιν ιόντες, ἀμάξας τε ἀνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὄδους καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ἦτορ, καὶ τᾶλλα ἔξήρτυνον, ἦτορ ἐκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἐσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοίμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθον ἔχωρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οἷσι προσφέροιντο καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἄλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἡσδους ὅσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἡσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δὲ ὡς ἔγγωσαν ἔξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ἦτορ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦντο. καὶ δίς μὲν ἦτορ ἀπεκρούσαντο, ἐπειτα πολλῷ θιορύῳ

Χρ. Παπαναστασίου

αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἄμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ δλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἄμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς πόλεως, ἀπειροι μὲν ὅντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων, ἥ χολὴ σωθῆναι — καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενά ἦν —, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοῖ. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ἥ ἐσῆλθον καὶ αἴπερ ἡσαν μόναι ἀνεψιγμέναι, ἐκληγε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χοησάμενος ἐξ τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτη ἔξοδον ἔτι εἶναι. διεωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐξ τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοὶ — αἰσθητις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο — ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδες ἀπώλλυντο τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἰκημα μέγα, δ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεψιγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐξ τὸ ἔξω. δρῶντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμποήσαντας τὸ οἰκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται. τέλος δὲ αὐτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ἔνεβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι, ὅ τι ἀν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾳ οὕτως ἐπεράγεσαν.

5. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιῷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροί τοῖς ἐσελήλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἄμα καθ' ὅδὸν αὐτοῖς ὁηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν

σταδίους ἔβδομήκοντα, καὶ τὸ ὅδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἔρούν μέγας καὶ οὐ ὁρατίως διαβατὸς ἦν. ^{τε} πορευόμενοι τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἥδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἔχομένων. ὡς δὲ ἥσθιοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευνον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν — ἵσαν γὰρ καὶ ἀνθρωποι κατὰ τοὺς ἄγρους καὶ κατασκευή, οἷα ἀποσδοκήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἀρα τύχωσί τινες ἔζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἔξεπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες διτὶ οὕτε τὰ πεποιημένα δσια δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτοὺς. Πλαταιῆς δὲ οὐχ διμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἢν τι ἔυμβαινωσι, καὶ ἐπομόσαι οὖ φασιν. ἐκ δὲ οὗν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες. οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἔσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθὺς. ἵσαν δὲ ὄγδοηκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος αὐτῶν ἦν, πρὸς δὲ ἐπραξαν οἱ προδιδόντες. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἀγγελον ἐπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τε ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ἢ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν παραχρῆμα ἔνελαβον δσοι ἵσαν ἐν τῇ

^{Στοιχειώσεις}
 Ἀττικῆ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπειμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰ-
 πεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θη-
 βαίων, πόλιν ἃν τι καὶ αὐτὸι βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ
 ἥγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθμηκότες εἰεν· ἀμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γι-
 γνομένῃ τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἔξῆει, ὁ δὲ δεύτερος
 ἀρτι νενικημένων τέ καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὑστερον οὐ-
 δὲν ἥδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ
 δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ηὔρε τοὺς ἀνδρας διεφθαρμένους. καὶ
 μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν
 τε ἐσήγαγον καὶ φρουρούς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων
 τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

*[Μετὰ τὰ συμβάτα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φανερὰν πλέον λύσιν
 τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔτοιμάζονται πρὸς
 τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκενάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκόπησαν ἐκάτε-
 ροι τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων των, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλ-
 λουν τὸ θέρος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικὴν,
 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ δόποιοι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὴν
 πόλιν ἐγκαταλιπόντες τὴν ὕπαιθρον, δὲν ἀντετεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ
 Ηεροκλέους. Ἔνεκα τούτου οἱ Πελοποννήσιοι, ἀφοῦ ἐλεημάτησαν δῆ-
 μους τιὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἵδια.]*

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (430) οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβάλλουν διὰ δευτέραν
 φοράν, ἀλλ' ἀναγκάζονται νὰ ἀποκωρήσουν ταχέως λόγῳ τοῦ ἐνσκή-
 ψαντος εἰς τὰς τῆς Ἀθήνας καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

*[Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτου τῆς νόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου
 (429) δὲν εἰσβάλλουν πλέον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν
 συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].*

ΠΛΑΤΑΙΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

(B, 71 - 78)

71. Τοῦ δέπιγγυνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ
 ἔνυμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσθβαλον, ἐστράτευσαν δὲ
 ἐπὶ Πλάταιαν ἥγειτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαι-
 μονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηγώσειν

τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες παρ' αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· «Ἄρχιδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὕτε ὑμῶν οὔτε πατέρων, ὃν ἔστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ἔχοντας σφετέραν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ιερὰ Διὶ ἐλευθερίᾳ καὶ ἔυγκαλέσας πάντας τοὺς ἔχοντας ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἐγένετο, αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ἔχοντας ἔχοντας κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἐδοσαν ἀρετῆς ἔνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε. μάρτυρας δὲ θεοὺς τούς τε ὄρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῷους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν γῆν τὴν Πλαταιάδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς δροκούς, ἕāν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσε».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, διὸ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἣν ποιῆτε δόμοια τοῖς λόγοις, καθάπερ γὰρ Παυσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ἔνεκας δοκούτε, δοσοὶ μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ἔχοντας καὶ εἰσὶ νῦν ὅπερα· Αθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἵστι μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς δροκοῖς· εἰ δὲ μή, ἀπέρο καὶ πρότερον ἥδη προουκαλεσάμεθα, ἵσυχίαν ἀγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλα-

ταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ δημέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν, ἢ προκαλεῖται, ἀνευ Ἀθηναίων— παῖδες γάρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἰεν— δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἔλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὅντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· «Υἱεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὅρους ἀποδεῖξατε καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνάτον ἐς ἀριθμὸν ἔλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἔως ἂν ὁ πόλεμος ἥ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἢ ἀν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦτο ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἀν ὑμῖν μέλλῃ ἵκανη ἐσεσθαι».

73. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὐθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἢ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἢν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευνον καὶ τὴν γῆν μὴ δηοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἔλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἤλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε· «Οὗτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὃ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ἔνυμιαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικούμενους οὕτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. ἐπισκήπτοντο τε τοῦ πρὸς τῶν ὁρῶν, οὓς οἱ πατέρες σῶμασαν, μηδὲν γεωτερίζειν περὶ τὴν ἔνυμιαχίαν».

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἔβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὃ τι ἄν

ξυμβαινή· ἔξελθειν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν, ἢ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ήρώων τῶν ἐγγωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ~~λέγων~~ «Θεοὶ δοῖ γῆν τὴν Πλαταΐδα ἔχετε καὶ ήρωες, ξυνίστορές ἔστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόγνων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τὴνδε ἥλθομεν, ἐν ᾧ οἱ πατέρες ἡμῖν εὐξάμενοι ὑμῖν Μῆδοιν ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλησιν, οὔτε νῦν, ἦν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν» προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως».

✓ 75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἢ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπεξιέναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἴρεσιν ἐσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρφροδόμουν ἐκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τούχων τιθέντες, δπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόροιν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸν καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον, ήμέρας δὲ ἔχουν ἐβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὑπνον τε καὶ σῖτον αἴρεσθαι. Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἡνάγκαζον ἐς τὸ ἐργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς δρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον ξύλινον τείχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει, ἦ προσεκοῦτο, ἐσφροδόμουν ἐς αὐτὸν πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες, ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμματα εῖχε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους

καὶ τὰ ἔντονα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἥρετο δὲ τὸ ὑψός τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανήγει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους, ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνεύλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληρόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὁρύξαντες καὶ ἔντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὅστε ἐπιβάλλοντας ἦσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἵζανοντος αἱεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. Δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται δλίγοι πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξῆνον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσφοδόμοιον, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸν χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι, ἄμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον οἱ Πελοποννήσιοι τῇ πόλει, μίαν μέν, ἡ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, δις βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραῖῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, διόπτε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ὁρμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προῦχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἱ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὀφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, γομίσαντες ἄποδον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὕσαν οὐ μεγάλην πᾶσαν γὰρ δὴ ίδεαν ἐπενόουν, εἰ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὅλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως, δσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ἐν τοσαύτῃ, δσην οὐδείς πω ἐς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἥδη γὰρ ἐν ὅρεσιν ὅλη τριψθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταύτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τὰλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφυγεῖσαι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, δπερ καὶ ἥπλιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἄν διέφυγον· νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ἔνυμβηναι, ὕδωρ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὗτο παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλέον ὀφέντες περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἣς ἐπλινθεύσαντο· καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἔξειργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους — τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον — ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναικας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον

έκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἔγκαταλειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναῖσι δὲ ὄγδοοικοντα, γυναικες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ἔνυμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὕτε δοῦλος οὕτ' ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΕΞΟΔΟΣ

(Γ, 20.24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς—ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν —ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμίᾳ ἐλπὶς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ Ἀθηναῖσιν οἱ ἔνυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἦν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὔπομπίδου τοῦ Δαϊμάχου, δις καὶ ἐστρατήγει· ἐπειτα οἱ μὲν ἥμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἥγησάμενοι, ἐς δὲ ἀνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἵσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ἔνυμετροήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἢ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξάληλιμμένον τὸ τείχος αὐτῶν. ἥριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἀμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἀμα οὐ πολὺ ἀπέχοντος, ἄλλὰ ὁρδίως καθορωμένου ἐς δὲ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ἔνυμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὗτως ἔλαβον ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τείχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλα-

ταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἐκκαΐδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἐκκαΐδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα φύοδόμητο, καὶ ἦν ἔυνοχὴ ὅστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἴσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὅστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, δόπτε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὅντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ὃ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

✓ 22. Οἱ δέ, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἄμ̄ ἀσέληνον ἔξῆσαν· ἥγοῦντο δὲ οἴπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἡ περιείχεν αὐτούς, ἐπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἀμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, δόπιοι δὲ προσέμειξαν τὰς ἀλληλα αἴσθησιν παρέχοι. Ἠσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν, κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες δτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέμεσαν· ἐπειτα ψιλοὶ δώδεκα ἔνν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὃν ἤγειτο Ἀμμέας ὁ Κοροίβους καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἔξ ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἐπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ἔνν διορατίοις ἔχώρουν, οἵς ἔτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, δόπιοι ἐκεῖνοι ὁπον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, δόπτε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἰεν· ὃς δὲ ἄνω πλείους ἔγένοντο, ἦσθον-

ο σωματείο της πόλης της Αθήνας, με την παραπομπή της από την πόλη της Αθήνας στην πόλη της Αθήνας, με την παραπομπή της από την πόλη της Αθήνας στην πόλη της Αθήνας.

το οί ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραυίδα, ἢ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε. καὶ αὐτίκα βοὴ ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ἥδει, ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νύκτὸς καὶ χειμῶνος ὅντος, καὶ ἂμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειπμένοι ἔξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἡ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἦκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἥσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἵς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξωθεν τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν, φρυκτοί τε ἥροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· παρανῆσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἦ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἀλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἡ τὸ ὄν, πρὸν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἔξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δὲ ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἔκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἀνωθεν εἰργον βάλλοντες, οἱ δὲ ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἄμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἱεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἤκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ χείλος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραιώντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τε-

λευταῖοι καταβαίνοντες ἔχώδουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἔκείνους ἔώδων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὅντες ἥσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὡστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως
 λαρύσταλλός τε γάρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βιορέου ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νῦν τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὄδωρον ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, διὰ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

24. ‘Ορμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἔχώδουν ἀμφόρους τὴν ἐς Θύβας φέροουσαν ὅδὸν ἐνδεξιῷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκοράτους ἡρῷον, νομίζοντες ἥκιστ’ ἄν σφαῖς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἀμαέώδων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ’ Ἀθηνῶν φέροουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἔξη ἢ ἐπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηρῶν ἔχώρησαν, ἐπειθ’ ὑποστρέψαντες ἥσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέροουσαν ὅδὸν ἐς Ἐρυθραῖς καὶ Υσιάς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὄρων διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὸν ὑπερβαίνειν, εἰς δ’ ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὃς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἥμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἀνδρες οὗτοι ὑπερβάντες ἤσθροθησαν.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 52)

52. Υπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρος τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ἔνεβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἔβούλετο ἐλεῖν — εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμονίους, δπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντο πότε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ἔνγχωροις ὅσα πολέμῳ χωρίσ ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἔκείνοις χρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἦσαν γὰρ ἥδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — παρέδοσαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιαῖς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὃσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμονίους δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προυτέθη, ἡρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν· οἱ δὲ ἐλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὃντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἐλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ

(Γ, 53 - 59)

53. Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὡς Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινά ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ

ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἡ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἵσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἀμαρτήκαμεν. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης, ἣ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὅν, φ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντίᾳ γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ὁρθεῖς λόγος τοῖς ὅδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἀν παράσχοι ως, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἀν ἦν.

~~ἢ~~ καλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὅντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια, ὃν ἄπειροι ἔτε, ὠφελούμεθ' ἄν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις γάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἀ ἔχομεν δίκαια πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα~~τι~~ φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἰ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἔνυμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθὸι γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ἔνυπειθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἡπειρῶταί τε ὅντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ

δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι, ἴδιᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐξ Ἰθώμην Ἐλλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἔξεπέμψαμεν ἐξ ἐπικουρίαν· δῶν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὑστερον. ὑμεῖς δὲ αἴτιοι δεομένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ παρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὕτε ἐπάθετε οὕτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἥθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἥδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐγαντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθῶν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, οἵναι δὲ ἐξ τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. επανάταντι Δὲ ἐκάτεροι ἔξηγεισθε τοῖς ξυμμάχοις, οὓς οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδοᾶτο, ἄλλοι οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ δόρθως ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἥδικησαν. τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ἔγνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν· πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἵερομηνίᾳ δόρθως τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον δσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἄν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτούμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψισθε, τοῦ μὲν δόρθου φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἐτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἴδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον

ήμιδν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐδήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἵς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ἔνυμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τόλμαν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα ~~λόγων~~ ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐξ τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίοντος ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἦ νῦμας κερδαλέως, καίτοι χρὴ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν δμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἱεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραντίκα που νῦν ὁφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσσκέψασθέ τε δοτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα — οὐ γάρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδὲ^{τούτου} ἡμῶν μεμπτῶν —, δρᾶτε, δπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὅντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶνται, οὐδὲ πρὸς ιεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐξ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι’ ἀρετὴν τὴν πόλιν, νῦμας δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικείᾳ διὰ Θηβαίους ἔξαλεῖψαι ~~λέσ~~ τοῦτο γάρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλύμεθα καὶ νῦν ἐν νῦν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ησσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μέν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου δίκη κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐξ τοὺς Ἑλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὕτε τῶν τότε ξυμμάχων ὁφελεῖ οὐδείς, νῦνεις τε, ὡς Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε».

Χρ. Παπαναστασίου

58. «Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἔνεκα τῶν ἔνυμμαχιῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γάρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἔχθρον γάρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ᾽ εὔνους, κατ᾽ ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἀδειαν ποιοῦντες δσια ἀν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες δτι ἔκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προϊσχομένους —δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους—, ἔτι δὲ καὶ εὔεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γάρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μῆδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἔκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, δσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδουν ὁραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὔνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ἔνυμμαχοι δὲ δμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὃν ὑμεῖς τούναντίον ἀν δράσαιτε μὴ δρθῶς γνόντες. σκύψασθέ τε Παυσανίας μὲν γάρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρὸν ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιά Θηβαΐδα ποιήσετε, τί ἀλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέραις τοὺς ὑμετέρους καὶ ἔνγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, ὃν νῦν ἵσχουσι, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾧ ἡ λευκυθερώθησαν οἱ Ἕλληνες, δουλώσετε ἰερὰ τε θεῶν, οἵτινες εὐέργαμενοι Μῆδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν εἰσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε».

59. «Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὃ Λακεδαιμόνιοι, τάδε οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἄλλοτείας ἔνεκα

ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας, μὴ δῶν πει- σόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἄν ὅντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ἔνυφορᾶς, φτινι ποτὸν ἄν καὶ ἀναξίφ ἔνυψεσοι / ήμεις τε, ὡς πρέπον ἥμιν καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς δμοβριμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβούμενοι, πεῖσαι τάδε προφερόμε- νοί δ' ὄρους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὅμισαν, μὴ ἀμνημονεῖν ἵκεται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῷων τάφων, καὶ ἐπικαλού- μεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἔχθιστοις φίλτατοι ὅντες παραδοθῆναι, ήμέρας τε ἀναμιμή- σκομεν ἐκείνης, ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖ- ὁν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὅδε ἔχουσι, λόγου τελευτῶν, διότι καὶ τοῦ βίου δικίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἥδη δτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν — εἰλόμεθα γὰρ ἄν πρό γε τούτου τῷ αἰσχύστῳ δλέθρῳ λιμῷ τελευτῆσαι —, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν — καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐξ τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ἔνυπχόντα κίνδυνον ἔᾶσαι ἥμας αὐτοὺς ἔλεσθαι —, ἐπισκήπτομέν τε ἀμα μὴ Πλαταιῆς ὅντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι, Θη- βαίοις τοῖς ἥμιν ἔχθιστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἵκεται ὅντες, δο Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆ- ναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἥμων καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἑλλη- νας ἐλευθεροῦντας ἥμας διολέσαι».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι δεί- σαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι ἐνδῶσι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΤΟΡΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ

(Γ, 61 - 67)

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἡτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ὅμα οὐδὲ ἡτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὃν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἢ ξυμμείκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἡξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὃν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδὲ Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἵδεα ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἷς εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὕτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἴσονομον πολιτεύουσα οὕτε κατὰ δημοκρατίαν· δπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἔγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστείᾳ ὀλίγων ἀνδρῶν εἰχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἴδιας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες ἴσχυν τὸ πλῆ-

θος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ἔνυμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἐπραξεν, οὐδὲ ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι, ὃν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χορή, Ἀθηναίων ὑστερον ἐπιόντων τίν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἥδη ἔχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἥλευθερόσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ἔνυνευθερόσαμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκεύην, δῆσην οὐκ ἄλλοι τῶν ἔνυμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμενα.

63. «Ως δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἡδικήσατε τοὺς Ἑλληνας καὶ ἄξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας πειρασόμενα ἀποφαίνειν. ἔγενεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὃς φατέ, Ἀθηναίων ἔνυμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἔνυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπὲρ Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἥδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ἔνυμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἵκανὴ γάρ ἣν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἔκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἶλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἣν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἰσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἑλληνας καταπροδοῦναι, οἵς ἔνυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἔλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἵσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γάρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὃς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ἔνυεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς δομοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὁφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας».

64. «Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκα

μόνοι ού μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντίᾳ. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὃν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὡφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χοὴν ἀπ' αὐτῆς νῦν σφέζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἀκοντες ἔχοντες τε τοὺς νόμους, οὕσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὸν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἀν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἐλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε; καὶ ἂν μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἂν δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἔξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἀδικον ὁδὸν ίόντων ἔχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερον τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἑκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν».

65. «Α δὲ τελευταῖα φατε ἀδικηθῆναι — παρανόμως γὰρ ἔλθειν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ιερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν—, οὐ νομίζομεν οὐδὲ ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ὑμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἔλθόντες ἔμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδημοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἀνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ξένῳ ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι, ὡς ὑμεῖς κρίνομεν, οὔτε ὑμεῖς πολῖται δὲ ὅντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλειό παραβαλλόμενοι, τὸ ἕαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίους, οὐ πολεμίους κο-

μίσαντες ἔβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὅντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ᾽ ἐς τὴν ἔυγγένειαν οἰκοῦντες, ἔχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἄπασι δ' ὅμοίως ἐνσπόνδους».

66. «Τεκμήριον δὲ ως οὐ πολεμίως ἐποράσσομεν· οὕτε γὰρ ἡδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ίεναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἀσμενοὶ χωρήσαντες καὶ ἔνυμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὅντας, εἰς ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὅμοια οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἔξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ἔνυμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε οὐχ ὅμοίως ἀλγοῦμεν —κατὰ νόμον γὰρ δή τινα ἔπασχον—, οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὅμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἦν τὰ ἐν τοῖς ἀγγοῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὔκ, ἦν γε οὕτοι τὰ δρθὰ γιγνώσκωσι πάντων δὲ αὐτῶν ἔνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὢ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἔνεκα ἐπεξῆλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε καὶ δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὁσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, δις χοὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, δτὶ οὐκ ἐκ προστηρόντων ἀμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἰκτῷ ὀφε-

λείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβούμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαινόμεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἥλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὃν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβύτεροι λελειμμένοι κατ’ οἰκίας ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπέστι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἔναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι’ ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἔκοντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ’ ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἦ δίκη κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊσχόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ’ ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. ἀμύνατε οὖν, ὁ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτέ τε χάριν δικαίαν, ὃν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθυμούντες ἀλλ’ ἔργων, ὃν ἀγαθῶν μὲν ὅντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεισι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ’ ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὡμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ἔνυμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἥσσόν τις ἐπ’ ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει».

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὁρθῶς ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ’ αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἡξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσα-

νίου μετά τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἀ πρὸ
τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινοὺς εἶναι κατ' ἐ-
κείνας, οὐκ ἔδεξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει
ἐκσπονδοι ἥδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸ
ἔνα ἔκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμο-
νίους καὶ τοὺς ἔνυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες
εἰσίν, διότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἔξαίρετον
ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ
ἔλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἱ ἔνυ-
επολιορκοῦντο· γυναικας δὲ ἡνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐ-
νιαυτὸν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν
ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν πε-
ριῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδα-
φος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων φροδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίφ
καταγώγιον διακοσίων ποδῶν πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον
κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὁροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν
Πλαταιῶν ἔχογήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἐπι-
πλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν
τῇ Ἡρᾳ, καὶ νεῶν ἐκατόμπεδον λίθινον φροδόμησαν αὐτῇ.
τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπειμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ
ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ἔνυμπαν περὶ Πλα-
ταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θη-
βαίων ἔνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε
καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν
ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ἔνυμμαχοι ἐγέ-
νοντο, οὕτως ἐτελεύτησεν.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ

(Γ, 1-18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσοι καὶ οἱ ἔνυμαχοι ἀμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἥγειτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήσουν τὴν γῆν καὶ προσβολαί, ὃσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἵππεων, δπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἰργον τὸ μὴ προεξίοντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεγώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ᾽ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο —, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἦ διενοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χωσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σίτον, καὶ ἀ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὅντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθύμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις δτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἀπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὅντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἥδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

3. Οι δ' Ἀθηναῖοι —ἥσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπό τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος—μέγα μὲν ἔργον ἥγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βιούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τήν τε ἔννοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἔβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἔξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλεῖππίδης δὲ ὁ Δεινίους τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐστηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἐορτή, ἐν τῇ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἐορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω· καὶ ἦν μὲν ἔνα μηδὲν ἡ πεῖρα, εἰ δὲ μὴ Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες φέροντο τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ἔνυμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἔξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὔβοιαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιιστὸν ἐλθών, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχών, πλῶ τροχούμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὕτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἔξηλθον τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἔώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἔξαιφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἐπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ

τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἥδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, διμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἴκανοι ὥσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἔνα, ὃ μετέμελεν ἥδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἱ ὕρουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βιοέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον, δπως τις βοήθεια ἤξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἥλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηδύμηντς· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἰμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὅλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ᾧ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὕτε ἐπηυλίσαντο οὕτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἐπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένεοιτό τι, κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμαιώνδας Θηβαῖος, οἱ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὑστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήγουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἔαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἱ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ

περιορισμένοι τὸ πρός νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἑκατόρῳθεν τῆς πόλεως καὶ τὸν ἔφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἰζόγον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοήθηκότες ἥδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὁλυμπίαζε παρεῖναι, δπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικοῦνται ἐς τὴν Ὁλυμπίαν ἦν δὲ Ὁλυμπίας, ἢ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα· καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἕορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

[Ἡ ηρατοῦσα δυσμενὴς γνώμη περὶ τῶν ἀφισταμένων συμμάχων δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς· διότι ἡ συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἔχοντα βάσιν τὴν κοινὴν κατὰ τῶν Μήδων ἀμυναν, ἔχασε πλέον τὴν ἴσχύν της, ἀφ' ἣς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσουν κατὰ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. "Οὐ δὲ ἡ αὐτονομία μας διετηρήθη μέχρι σήμερον, δῆθελεται εἰς συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμὸν ἐκ μέρους των. Ἡ πρόθεοίς των λοιπὸν αὗτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν φῆξιν καὶ ὑπελείπετο ποῖος πρῶτος θὰ παραβῇ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐπράξαμεν ἡμεῖς ὡς ἀσθενέστεροι.

[Οδεν εἶναι εὐκαιρία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλητε τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δποῖοι ἔχοντα φθαρῷ ἀρκετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χρηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλοντα τὴν βοήθειαν αὐτῆν].

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἥκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος

ἔφραζον ιέναι ἐξ τὸν ἴσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτὸι πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὀλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἴσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ἔμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἤσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

16. Αἴσθημενοι δὲ αὐτὸὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὁρῶσι ἐγγόνασιν, ἀλλ' οἰοί τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπὶόν διδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοί τε πλὴν ἵππεων καὶ πεντακοσιομεδίμνων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἴσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ἢ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ὅηθέντα ἥγοντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἀπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἡγγέλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆσος τῶν Ἀθηναίων τὴν περιουσίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον δ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπίγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, δς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἴσθμὸν ἤσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουφοι. καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώρει, ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰς ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ

καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντισσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπό τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπεθανόντες πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἴκανοὺς ὄντας εἴδογειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἥδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους δρπλίτας ἔαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῷ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν οὐδὲποτε τῶν καρτερῶν ἐγκατφοδόμηται. καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἥδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο, καὶ ὁ χειμῶν ἥρχετο γίγνεσθαι.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥΣ.
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ
(Γ, 25-33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρρον καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά, ἦν ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ τε ἄμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται, ἢς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναι τε αὐτὸς τούτων ἔνεκα καὶ ἄμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην ὡστε ἔνυμβαίνειν. ὃ τε χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, δν Θουκυδίδης ἔννέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ

τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἀρχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ἔνυμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἥσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὅν. ἐδήωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, εἰ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πολὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτῃ ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ αἱὲ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἥδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς, ὡν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει δ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἱ τε νῆες αὐτοῖς οὐκ ἦκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὅπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἥκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευνον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν ἄπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὕτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίᾳ πρός τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὡστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι περὶ Μυτιληναίων, δποῖον ἄν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς

Αθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν δσῳ δ' ἀν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μηδὲ ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ἔνυμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεῖς ὅντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἡνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο, ἦ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὸν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμείξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἔαλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμβατὸν τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἔαλωκυίᾳ ἐπτά, ὅτε ἐς τὸ Ἐμβατὸν κατέπλευσαν. πυνθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἔβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. «Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὸν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν. κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἔχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρόντομεν, κατὰ μὲν ὑάλασσαν καὶ πάνυ, ἦ ἐκεῖνοι τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἀν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα, εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὃς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ἀν τὰ πράγματα. καὶ μὴ

Χρ. Παπαναστασίου

ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἀν δρυθοῖτο».

31. 'Ο μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν. ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρήγνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, διπος ἐκ πόλεως δρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν — ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι —, καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἵν' ὑφέλωσι καὶ ἀμα, ἢν ἐφορμῶσι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἰεσθαι καὶ Πισσούνθην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, δτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. "Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τήιών τοὺς αὐχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἔφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρόσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, δλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξειν. καὶ ὃ μὲν ἐπείσθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, δσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· δρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. 'Απὸ δὲ τῆς Ἔφεσου δὲ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὥφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου

εῖτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν — αἱ δὲ ἀπό τοῦ Αθηνῶν ἔτυχον πλέονται —, καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῇ ἐκουσίος οὐ σχήσων ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν ἀτειχίστου γὰρ οὕσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ δις μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δὲ αὐτὸν ἴδουσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δὲ οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἥναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ', 35 - 50)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τήν τε Πύρραν καὶ Ἑρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ οἵτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαιίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἀ παρεχόμενον τά τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν — εἴτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο — ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ δογῆς ἐδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόν-

τας μόνον ἀποκτεῖναι, ἄλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους, δσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναικας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν, δτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἐποιήσαντο, καὶ προσέχυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἔκεινοις βοηθοὶ τολμήσασι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρης ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὔθυνς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὅμιλον τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγγνῶσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ἦσθιοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ὅπον, διότι καὶ ἔκεινοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὐθίς τινας σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ' εὔθυνς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, δσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὃν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΛΕΩΝΟΣ

(Γ, 37 - 40)

37. «Πολλάκις μὲν ἥδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν δτι ἀδύνατός ἐστιν ἑτέρων ἀρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελείᾳ. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιθυμόλευτον πρὸς ἄλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸν ἔχετε, καὶ δ τι ἀν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οὕκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ

σκοπούντες διτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους, οἵ οὐκ ἔξ δὲ ἦν μᾶλλον ἡ τῇ ἐκείνων εὔνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, δὲν ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα διτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἡ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἡ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλέον ἀμεινονοί οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοισι οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις, οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἔξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὅντες ἀπὸ τοῦ ἵσου μᾶλλον ἡ ἀγωνισταὶ δρόμοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ήμετέρῳ πλήθει παραινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν διατριβὴν αὐτός εἴμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὗθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, διτι πρὸς τῶν ἡδικηκότων μᾶλλον—δι γὰρ παθῶν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ δργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν διτι ἐγγυτάτῳ κείμενον ἀντίπαλον ὃν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἂν λαμβάνοι—, θαυμάζω δὲ καὶ δστις ἐσται δι δάντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὕσας, τὰς δ' ήμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας καὶ δῆλον διτι ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἄν, ἡ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν

τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἄμλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔογων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔογα ἀπὸ τῶν εὗ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατά γίγνεσθαι, τὰ δὲ περοαγμένα ἥδη, οὓς τὸ δρασθὲν πιστότερον ὅψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων καὶ μετὰ καιγότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ἔνεπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἱὲλι ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἔκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὁξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι καὶ προαισθέσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἔξ αὐτῶν ἀποβηθόμενα, ζητοῦντες τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἴκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἥδονῇ ἡσσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «Ων ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἥδικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ἔχοντες δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἥμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτονομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὕτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν — ἀπόστασις μέν γε τῶν βίαιον τι πασχόντων ἐστὶ — ἔξητησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι, καίτοι δεινότερον ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὕτε

αὶ τῶν πέλας ἔμφρόαι ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἥδη ἡμῶν ἔχειρῶθησαν, οὕτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὅκνον μὴ ἔλθεῖν ἐς τὰ δεινά γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἔλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἔλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἥραντο, ἵσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι ἐν ᾧ γὰρ φύγθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἰωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἀν μάλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἔλαχίστου εὔπροαξίᾳ ἔλθη, ἐς ὑβριν τρέπειν τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἦ παρὰ δόξαν, καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ὁρῶν ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασφέζονται χορῇ δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλι μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἀν ἐς τόδε ἔξύβρισαν πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἀνθρώπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτίᾳ προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύνσητε πάντες γὰρ ὑμῖν γε ὅμοιώς ἐπέθεντο, οἵς γ' ἔξην ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι ἄλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ἔνναπέστησαν τῶν τε ἔντοντα σκέψασθε εἴ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἔκουσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας πρόσομήσετε, τίνα οἰεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἕκαστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαμμένην παραλαβόντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι' ἣν ἵσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερησθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ἔντοντας πολεμήσομεν».

40. «Ούκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὀνητήν, ὡς ἔνγγνωμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λή-

ψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἔστι τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγγῖναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οὔκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν. ἔλεος τε γὰρ πρὸς τοὺς δομοίους δίκαιοις ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὗτούς ἀντοικιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἱεὶ πολεμίους· οἵ τε τέρποντες λόγῳ ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν φῇ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὗ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς δομούς τε καὶ οὐδὲν ἡσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν τε ξυνελῶν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἀμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι δόρθως ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἀν οὐ χρεῶν ἀρχοιτε· εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον δόμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημιά ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναληγτότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ὅτι εἰκός ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ οἱ μὴ ἐν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἔχθροῦ. ὁ γὰρ μὴ ἐν ἀνάγκῃ τι παθῶν χαλεπώτερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς Ἰσης ἔχθρον.

Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ως πρὸ παντὸς ἀν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρόσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα, μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλ-

λοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, δις ἀν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιώσομενον. τόδε γὰρ ἦν γνῶσιν, ἥσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, διπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΔΙΟΔΟΤΟΥ

(Γ, 42 - 48)

42. «Οὕτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτῶμαι οὕτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπαινῶ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὑθουσίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ δργήν, ὃν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τούς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἡ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἵδια τι αὐτῷ διαφέρει ἀξύνετος μέν, εἰ ἄλλω τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὗ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἀν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὗ δὲ διαβαλῶν ἐκπλῆξαι ἀν τούς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητῶντο, δι μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἀν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχῶν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος. ἢ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἀν δρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν ἐλάχιστα γὰρ ἀν πεισθείη ξυναμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἵσου φαίνεσθαι ἄμεινον

λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὗ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμῆν, ἀλλὰ μηδὲ ἔλασσον τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδὲ ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὃ τε κατορθῶν ἥκιστα ἀν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιούσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὃ τε μὴ ἐπιτυχὸν ὁρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος».

43. «Ὥν ἡμεῖς τάναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἦν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἔνεκα, τὰ βέλτιστα δὲ ὅμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμενα. καθέστηκε δὲ τάγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὅμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὗ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἔξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὃ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέον ἔξειν. χοὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρῳ προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοπούντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὃ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὅμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἀν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὁργὴν ἥντιν' ἀν τύχητε ἔστιν ὃ τε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, αἱ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν δ' ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἄλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὑβουλίας. ἦν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον, ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἐᾶν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ

περὶ τοῦ μέλλοντος ὑμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἵσχυρίζεται, ἐξ τὸ λοιπὸν ἔνυμφέ-
ρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἥσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προ-
θεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐξ τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντι-
σχυριζόμενος τάναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐ-
πρεπεῖ τοῦ ἔκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἔμοῦ ἀπώσασθαι.
δικαιότερος γὰρ ὁν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὁρ-
γὴν ἐξ Μυτιληναίους τάχ' ἀν ἐπισπάσαιτο· ήμεῖς δὲ οὐ δικα-
ζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὅστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευό-
μεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χοησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκειν-
ται καὶ οὐκ ἵσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἀμαρτημάτων· ὅμως
δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω κατα-
γνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἥλθεν ἐξ τὸ
δεινόν· πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἡσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα
τὴν παρασκευήν, ή οἰκείαν ή ἄλλων ξυμμαχίᾳ, τούτῳ ἐπεχεί-
ρησε; πεφύκασί τε ἀπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν,
καὶ οὐκ ἔστι νόμος, ὅστις ἀπειρόξει τούτου, ἐπει διεξεληλύθασί
γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἀνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως
ἡσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν
μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβι-
νομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐξ τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ
τοῦτο ὅμως παραβιάνεται. ή τοίνυν δεινότερον τι τούτου δέος
εὑρετέον ἔστιν ή τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ή μὲν πενία ἀνάγκῃ
τὴν τόλμαν παρέχουσα, ή δ' ἔξουσία ὕβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ
φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς
ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἔξαγου-
σιν ἐξ τοὺς κινδύνους. ή τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὁ μὲν
ηγούμενος, ή δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντί-
ζων, ή δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλά-
πτουσι, καὶ ὅντα ἀφανῆ κρείσσω ἔστι τῶν ὁρμένων δεινῶν.

καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἡσσον τὰς πόλεις, δῆσφι περὶ τῶν μεγίστων τε, ἔλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἔκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἰεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως δομωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἴσχυν ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ».

46. «Οὔκουν χρὴ οὕτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἔχεγγύφ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὕτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάφῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μέν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἰεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ δὲ παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸν δύναται σχολῆ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβῃ δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἵσχυομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἔξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἴσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὗτον τούναντίον δοῶντες, ἦν τινα ἔλευθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἔλευθερούς οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὸς ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβά-

νειν, ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἔλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν».

47. «Ἔμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἀμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν δ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἐστὶ καὶ ἦ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἦ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύνς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ἔνυμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὕτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἐκῶν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθὺνς ἔνυμαχον ἔξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν δομοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μῆ. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἡδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, διόνον ἡμῖν ἔτι ἔνυμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ἔνυμφορώτερον ἥγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἦ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ἔνυμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὃν ἄμα γίγνεσθαι».

48. «Ἔμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες μῆτ' ἐπιεικέᾳ, οἵς οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινούμενων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάλης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἐς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἡδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἦ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ διόδοτος εἶπε. ὁρθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτο-

νίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθὺς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδήν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὔρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νῃ̄ οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἥσθιόν τε ἄμα ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαιώφ ἄλφιτα πεφυρμένα, καὶ οἱ μὲν ὑπνον ἥροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὃσον Πάχητα ἀνεγγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὅντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι—ῆσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων—, καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἔξειλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἵς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, δσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπῆκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

14.
13.
96.

αναφέρει τους πολιτισμένους τόπους της αρχαίας αισθητικής στην
εποχή της αρχαίας γηγενειας των πολιτισμών νεράλιας εβδομάδας

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ
χορόμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ
πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὅστα προτίθεν-
ται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες καὶ ἐπι-
φέρει τῷ αὐτοῦ ἔκαστος, ἦν τι βούληται ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ
ῇ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἀμαξῖαι φυλῆς ἔκάστης
μίαν ἔνεστι δὲ τὰ ὄστα, ἵς ἔκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνῃ
κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἵ ἀν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς
ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων
καὶ γυναικες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυ-
ρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστιν ἐπὶ τοῦ
καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι
τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι ἐκείνων δὲ
διαπρεπῇ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίη-
σαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ἥρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως,
ὅς ἀν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προίκῃ,
λέγει ἐπὶ αὐτοῖς ἐπαινον τὸν πρέποντα. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρ-
χονται. ὅδε μὲν θάπτουσι καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅπό-
τε ἔνυβαίνῃ αὐτοῖς, ἔχρωντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώ-
τοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἥρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ
καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα θύη-
λὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὄμιλου,
τοιάδε. ἐλεγε τοιάδε.

35. «Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἥδη εἰρηκότων ἐπαι-
νοῦσι τὸν προσμέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ

τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι χαλεπὸν γάρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅτε γάρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους ἀκροατὴς τάχ' ἄν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἄ βούλεται τε καὶ ἐπισταται νομίσει δηλοῦσθαι, ὅτε ἀπειρος ἔστιν ἄ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοιμεν καὶ γάρ τοῦδε ἀνεκτόι οἱ ἔπαινοι εἰσὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐφ' ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἔκαστος οἴηται ἵκανὸς εἶναι δρᾶσαι τι ὡν ἥκουσε τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἥδη καὶ ἀπιστοῦντιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθαι ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον».

36. «Αρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γάρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἄμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γάρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκουντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἔκεινοί τε ἄξιοι ἔπαινοι καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γάρ πρὸς οὓς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἴδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκείᾳ ἡλικίᾳ ἐπιτηγήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτηγεν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οὓς ἔκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἡ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρθαρον ἡ "Ελληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμινάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἡλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οῶν μεγάλα

έγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἀν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ἔνων ἔνυμφορον εἴναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν».

37. «Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὸν ἢ μιμούμενοι ἑτέρους, καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἵσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξιωσιν, ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπὸ ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδὲν δὲ τὴν πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ διὸ ὁργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἱεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κείνται καὶ ὅσοι ἀγραφοὶ ὄντες αἰσχύνην διμολογούμενην φέρουσι».

38. «Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνωμῇ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἴδιαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὃν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ἔνυμφαινει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων».

39. «Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τὴν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ἔνηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεά-

ματος δι μὴ ιρυφθὲν ἂν τις τῶν πολεμίων ἴδων ὀφεληθείη, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὑψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἵ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὅντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἥσσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἰσοπαλεῖς χωροῦμεν ~~τεκμήριον~~ δέ οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μηδὲ ἀπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόγετες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν ἀθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἄμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν ἦν δέ που μόριῷ τινὶ προσμεξώστι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπέωσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἥσσησθαι. καίτοι εἰ διαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλέον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἔθελομεν κινδυνεύειν, περιγίνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἱεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἀλλοῖς».

4θ. «Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμέν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καὶ φῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ διολογεῖν τινα αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἰσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἄμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἐτέροις ἐτερα πρὸς ἔργα τετραμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπρᾶγμόνα, ἀλλ᾽ ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἡτοι ιρινομέν γέ ἢ ἐνθυμούμεθα ὁρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἥγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἀδεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν ~~διαφερόντως~~ γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολ-

μᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογῆς-
σθαι· δὲ τοῖς ἄλλοις ἀμαθίᾳ μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκηγον
φέρειν κράτιστοι δὲ ἀν ψυχὴν δικαίως κριθεῖν οἱ τά τε δεινὰ
καὶ ἡδεῖα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρε-
πόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐξ ἀρετὴν ἐνηντιώμενα τοῖς
πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εῦ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς
φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε διφειλομένην
δι’ εὐνόίας φόρος δέδωκε σφέζειν· δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος,
εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλὰ ὡς διφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.
καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθε-
ρίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τίνα ὠφελοῦμεν».)

41. «Ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος
παίδευσιν εἶναι καὶ καθ’ ἔκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν
ἄνδρα παρὸν ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ’ ἄν εἰδη καὶ μετὰ χαρίτων μά-
λιστ’ ἄν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὔταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς
οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν
ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρό-
πων ἐκτησάμεθα, σημαίνει μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσων
ἐξ πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὕτε τῷ πολεμιῷ ἐπελθόντι ἀγα-
νάκτησιν ἔχει ὑπὸ οἴων κακοπαθεῖ, οὕτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμ-
ψιν ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἔρχεται μετὰ μεγάλων δὲ σημείων
καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς
τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθήσομεθα, οὐδὲν προσδεόμενοι
οὕτε Ὁμῆρον ἐπαινέτου οὕτε διστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέο-
ψει, τῶν δὲ ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶ-
σαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ κατα-
ναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κά-
γαθῶν ἀίδια ξυγκατοικίσαντες περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε
τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι
ἔτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν
ὑπὲρ αὐτῆς κάμγειν».

42. «Δι' ὁ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλί-
αν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἵσου νῆμαν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἵς
τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὅμοιώς, καὶ τὴν εὐλογίαν ἡματέραν ἐφ' οἵς
νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ
μέγιστα. ἂν γὰρ τὴν πόλιν ὑμηνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε
ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἄν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἴσορ-
ροποις ὥσπερ τῶνδε διόγος τῶν ἔργων φανερή. δοκεῖ δέ μοι
δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύσουσα καὶ τελευταίᾳ βε-
βαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χείρο-
σι δίκαιον τὴν ἐξ τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγα-
θίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς
μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὕτε
πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὕτε
πενίας ἐλπίδι, ὡς κάνων ἔτι διαφυγῶν πλουτήσειν, ἀγαβοὶ λην-
τοῦ δεινοῦ ἐποίησατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθει-
νοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἡματέραν τόνδε κάλλιστον
νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι,
τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπι-
τρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἥδη ὁρισμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀ-
ξιοῦντες πεποιθέντες· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν
κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφίζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν
τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δὲ ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι'
ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἡματέραν ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέ-
ους ἀπηλλάγησαν».

43. «Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιούτῳ ἐγένοντο·
τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέ-
ραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐξ τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν,
σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἢν τί ἄν τις πρὸς
οὐδὲν χειρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων δσα ἐν τῷ
τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν; ἀλλὰ μᾶλλον τὴν
τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς

γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὅπότε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἵδια τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν φειδίνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν φῇ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκουσῃ ἀγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εῦδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἀν τοῦ βίου, οἵ τις ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἵ τις ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἵ τις μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἣν τι πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ δ μετὰ δόμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἀμαγιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος».

44. «Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, δσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες τόδε εὔτυχές, οἱ ἀν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, δισπερ οἴδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἵ τις ἐνευδαιμονῆσαι τε δ βίος δμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἴδα πείθειν δν, ὃν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἵ τοις καὶ αὐτοὶ ἥγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὃν ἀν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἀν ἔθας γενόμενος ἀφαιρεθῆ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἵ τις ἔτι ἥλικία

τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ίδια τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἐκ τε τοῦ μὴ ἔρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ἔνυοίσει^τ οὐ γὰρ οἶόν τε ἵσον τι ἥ δύκαιον βουλεύεσθαι, οἷς ἀν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὅμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλέονα κέρδος, ὃν ήτυχεῖτε, βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὔκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρῳ μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαῖνειν, ὥσπερ τινές φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι».

45. «Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἥ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα — τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἰσθεντος ἐπαινεῖν —, καὶ μόλις ἀν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὅμοιοι ἀλλ' ὀλίγῳ χειρούς κριθεῖτε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μηνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσαι ἀπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροις γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἦς ἀν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἥ ψόγουν ἐν τοῖς ἀρσεσι κλέος ἥ».

46. «Εἴρηται καὶ ἔμοι λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἰκὸν πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαυτόμενοι τὰ μὲν ἥδη κεκόσμηται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἥ πόλις μέχρι ιβῆς θρέψει, ὀφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἀθλα γὰρ οἵς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἀνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἔκάστῳ ἄπιτε».



ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(B, 1-16)

1. ἐνθένδε=ἀπὸ ταύτης τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς κατ° Ἀρχίλιον τοῦ 431 π.Χ. ἐκατέροις ἀντὶ ἑκατέρων. ἐν φ' εἰς τὸ ἐνθένδε=ἀπὸ τῆς ὁποίας. οὕτε ἐπεμείγγυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους=οὕτε ἥρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἀνευ κηρύκων. καταστάντες τε· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. ἔξῆς=κατὰ σειράν. κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα· τὸ θέρος κατὰ Θουκ. ἦτο δικτάμηνον διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὁκτωβρίου, δ δὲ χειμῶν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαιρεσίς αὗτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἴστορουμένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἔγίνοντο αἱ κυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαῖ.

2. ἐνέμειναν=διετηρήθησαν ἐν ἴσχυί. αἱ τριακοντούτεις σπονδαί· ἡ ἐν ἔτει 445 π.Χ. συναφθεῖσα εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἡ ὁποία ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει· τῷ 431 π.Χ. μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην. ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργείοις (=Ιερείας οὖσης). ἡ Χρυσίς ἦτο ίερεια τῆς Ἡρας ἐν Ἀργείοις ήριθμουν δὲ οἱ Αργείοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ιερειῶν. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, δοίτεροι οὕτος τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέρων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων, τοῦ Ἀργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. ἀρχοντος=ὅτε ἔμελλε νὰ εἶναι ἄρχων (ἐπώνυμος). βοιωταρχοῦντες· τὸ πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο διλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἔξουσίαν ἤσκουν 11 βοιωτάρχαι κατ° ἔτος ἐκλεγόμενοι, ὅν οἱ δύο ἐν Θηβῶν. ἐπηγάγοντο·

δηλ. αὐτοὺς=προσεκάλεσαν αὐτούς. ίδιας ἔνεκα δυνάμεως=ἴνα αὐτοὶ ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους=τοὺς πολιτικούς των ἀντιπάλους. προσποιῶ τί τινι=προσθέτω τί τινι. δυνατωτάτου=ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἵσχυν. διάφορος=ἔχθρα. μήπω φανεροῦ καθεστῶτος=ἔνῳ ἀκόμη δὲν εἰχεν ἀρχίσει φανερά. ή καὶ ὁὗν=διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον. φυλακῆς οὐδὲ στηκυνίας=ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. τίθεμαι τὰ ὅπλα=παρατάσσομαι. ἔργου ἔχεσθαι=νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (δηλ. τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). γνώμην ἐποιοῦντο=ἐδόκει αὐτοῖς. ἐπιτηδείοις=φιλικοῖς. ἔς ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν τοὺς πολίτας. καὶ ἀνείπεν=καὶ δητῶς (=καὶ) ἐκήρυξε. κατὰ τὰ πάτρια=κατὰ τὰς συνηήκας τῶν προγόνων (καθ' ἄς ἢ Πλάτανα ἀνῆκεν εἰς τὴν βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. ἔξαπιναίως=αἱφνιδιαστικῶς. πρὸς ἔνυμβασιν ἔχώρησαν=ἡλθον εἰς συμβιβασμόν. τοὺς λόγους⁺ δηλ. τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος προτάσεις. ἄλλως τε καὶ=καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι. ἔς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέροιζον=δὲν ἐπείραζαν κανένα. πράσσοντες δέ πως ταῦτα=ἔνῳ δὲ τρόπον τινὰ διεπραγματεύοντο ταῦτα. τῷ πλήθει οὐ βουλομένω ἥν=τὸ πλήθος οὐκ ἔβούλετο. ἐπιχειρητέα εἶναι=ἐπιχειρητέον εἶναι. ἔξαρτύω=παρασκευάζω. ἥ=δητως. ώς ἐκ τῶν δυνατῶν=ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. φυλάξαντες ἔτι νύκτα=ἄφοι ἐφύλαξαν (ἐπερίμεναν), ὅστε νὰ εἶναι ἀκόμη νῦν. περίορθον=ὅρθος βαθύς. δπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι (τοῖς Θηβ.). προσφέροιντο (οἱ Πλατ.) καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται=ἴνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), δτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ (ἴνα μὴ οἱ Θηβ.) εὐρίσκωνται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεκτικὴν) θέσιν μὲ αὐτούς. ἀλλά... φοβερώτεροι (οἱ Θηβ.)=ἔχοντες περισσότερον φόβον. ἥσσους ὕσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν=(νὰ) εἶναι κατώτεροι αὐτῶν τοὺς εἰχον γνῶσιν τοῦ ἐστρεφοικοῦ τῆς πόλεως (δῶν καὶ παρόδων). κατὰ τάχος=ταχέως.

4. ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς=συνεπυκνοῦντο. ἥ

προσπίπτοιεν = ὅπου κάθε φοράν ἐπετίθεντο (οἱ Πλ.). ὀλολυγῇ χρῶμαι = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. **ὑετὸς** = βροχή. ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. **ῆ** = δι^ο δν. μηνός· ἡ νῦν ἦτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἦτο τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. **τοῦ** μὴ ἐκφεύγειν = ὥστε νὰ μὴ διαφεύγῃ κανείς. **στυράκιον*** τὸ κάτω μέρος τοῦ ἄκοντου. **βάλανος*** σιδηρᾶ ὁρδός, ἡ δποία εἰσαγομένη εἰς τὴν ὅπην τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης δὲν ἀφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινηται. **ταύτη**=διὰ τούτου τοῦ μέρους. **αἴσθησις ταχ.** ἐπεγένετο (τοῖς Πλ.) = ταχέως ἀντελήθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. **ἄλλη** = εἰς ἄλλο μέρος. **σποράδες** = σποραδικῶς. **ἄντικρυς** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. **ἀπειλημμένους** = ἀποκλεισμένους. **ώσπερ ἔχουσι** = ἄνευ ἀναβολῆς. **περιήσαν**=ἔζων. **οὕτως** ἐπεπράγεσαν=αὐτὸ τὸ τέλος εἶχον.

5. εἰ τι ἄρα μὴ προχωροίη = ἀν τυχὸν δὲν ἐπήγαινε καλὰ ἡ ἐπιχείρησις. γενόμενον = ἐπελθόν. **ἔρούη** μέγας = ἐπλημμύρησεν, ὥστε ἔγινε μέγας. **ἔχομαι ζῶν** = αἰχμαλωτίζομαι. **κατασκευὴ** = ἀπασα ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργαλεῖα κλπ. **οῖσα...** γενομένου=ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀποσδοκήτως ἐν καιρῷ εἰρήνης. **ὑποτοπέω** = ὑποπτεύω. **ὅσιος** = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον. **τὰ ἔξω...** μὴ ἀδικεῖν=μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώπους, ἀγρούς, κατασκευὴν.

6. **ἐπομόσαι φασὶ** = λέγονυν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι^ο δοκούν τοὺς λόγους των. **οὕ φασιν**=ἀρνοῦνται. **ἥν τι** ξυμβαίνωσι=ἄν καταλήξουν εἰς συμφωνίαν τινά. **πρὸς** δν **ἔπραξαν** οἱ προδιδόντες=μετὰ τοῦ δποίου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδόται. **ὑπόσπονδος**=δ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. **καθίσταντο πρὸς** τὰ παρόντα=ἐκανόνιζον σύμφωνα πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. **μηδὲν νεώτερον ποιεῖν** = μηδὲν νεωτερίζειν=νὰ μὴ κάμνουν κανὲν κακόν. **ἐπιστέλλω**=παραγγέλλω. **τοὺς ἀχρειοτάτους** = τοὺς καθ' δλοκληρίαν ἀχρήστους (ἀμάχους), δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους.

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B, 71 - 78)

71. **τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους** κατ^ο Ιούνιον τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦνοι τῷ 429 π. Χ. οὐκ ἐσέβαλον* φοβούμενοι τὴν νό-

σον, ἥ δποια ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέριζε τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν Ἀθηναίους. καθίσας τὸν στρατὸν=στρατοπεδεύσας. ὃν ἔστε=ἐκ τῶν δποίων κατάγεσθε. ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης=νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπαινίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ δποῖοι μηδὲζοντες τότε δὲν ἡθέλησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων. ἀπεδίδουν=ἔδιδε τὸ πρόνόμιον (νὰ εἰναι κύριοι τῆς χώρας των) ἥ ὁς τιμητικὴν δφειλήν. ἀμύνω τινὶ=βοηθῶ τινα. τοὺς ὁρκίους γενομένους=τοὺς δποίους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς δρκους. ἡμετέρους ἔγχωρίους³ οἱ ἔγχωροι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπέρ τῆς χώρας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Παυσανίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδομέων. δικαιόω=κρίγω δίκαιον.

72. ὑπολαβὼν=λαβὼν τὸν λόγον. ξυνελευθεροῦτε· προστ.=προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώνετε σὺν ἡμῖν. αὐτῶν· δηλ. τῶν ξυνομοσάγτων καὶ ὑπ³ Ἀθηναίοις νῦν ὄντων. ἦς = ταύτης δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. μάλιστα = πρὸ πάντων. εἰ δὲ μή· δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν. προκαλοῦμαί τι = προτείνω τι. τὰ ὑμέτερα αὐτῶν=τὰ κτήματά σας. μηδὲ μεθ' ἔτερων = μετὰ μηδετέρων. ἐπὶ πολέμῳ = πρὸς πολεμικοὺς σκοπούς. οὐκ ἐπιτρέπωσι· δηλ. νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα. ὡς ἔνορκοι ὄντες = ἐπὶ τῇ ίδεᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. κατὰ τὸ δέχεσθαι = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. γῆς ὅρους ἀποδεῖξατε=καθορίσατε τὰ σύνορα τῆς χώρας σας. ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν=ἀριθμηθῆναι. μεταχωρήσατε = ἀπέλθετε. φορὰν φέροντες = πληρώνοντες ποσόν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς δποίας θὰ στερηθῆτε).

73. ἐν αἷς εἰκὸς ἥν κομισθῆναι = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δποίων ἥτο δυνατὸν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). τέμνω τὴν γῆν = καταστρέφω τὴν χώραν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δενδροτομῶν). ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ = πρότερον. φασί . . . ἐν οὐδενὶ προσθαι ὑμᾶς = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. περιορῶ = ἀδιαφορῶ. ἐπισκήπτω = παραγγέλλω. μηδὲν γεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

74. βουλεύομαι = ἀποφασίζω. ἐντεῦθεν δὴ = τότε. ἀνέχεσθαι· δοῦντας... πάσχοντας. ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι=ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρας. ξυνίστορες=μάρτυρες. τὴν ἀρχήν' ἐπὶ ρ. = κατ' ἀρχάς. ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον = παραβάντων τὴν μεθ' ὅρου γενομένην συμφωνίαν παρέσχετε εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι=παρέσχετε εὐμενῇ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. εἰκότα = λογικά. ξυγγνώμονές ἔστε... νομίμως = συγκατανεύετε, δπως, ὅσοι μὲν κάμνουν πρῶτοι ἀρχὴν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. ἐπιθειάζω = ἐπικαλοῦμαι θεοὺς ὡς μάρτυρας. καθίστη ἐς πόλεμον = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. περισταυρόω = περιφράσσω διὰ πασσάλων. ἔχουν (τοῦ χώρων χώρην) = ἐσώρευον χῶμα. παρωκοδόμουν ἐκατέρωθεν = φυκοδόμουν παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευμένου χώματος. φορμηδὸν = σταυρωτά. ἐπὶ πολὺν = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. φορέω = ἐπισωρεύω. ἀνύτειν = νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας... αἰρεῖσθαι = διηρημένοι εἰς τμῆματα οὕτως, ὅστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑλικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμῶνται· ἦ... ὅστε, δταν τὸ ἐν ἐργάζεται, τὸ ἄλλο νὰ ἔχῃ ἀνάπτασιν (νὰ ξεκουράζεται). ξεναγοί· Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχιῶν στρατευμάτων, τὰ δποῖα εἶχον καὶ ἰδίους ἀρχηγούς. τεῖχος=προτείχισμα. ἦ προσεχοῦτο=ἐκεὶ δπον συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. ξύνδεσμος=μέσον συνδέσεως. δέρρεις (ἥ δέρρις)=ἀκατέργαστα δέρματα. διφθέραι = κατειργαπέντα δέρματα. οἰστός = βέλος. οὐ σχολαίτερον=μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. ἀντανήει αὐτῷ=ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸν ὑψοῦτο. διελόντες... γῆν=ἀφοῦ ἐχάλασαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεὶ δπον ἐγίνετο ἥ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. ταρσοί καλάμου=κοφίνια καλαμένια. ἐν ταρσοῖς... διηρημένον=γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἔρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σχηματιζόμενον ἄνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). διαχεόμενον* ὑποκ. τὸ διηρημένον=διασκορπιζόμενον. ἥ γῆ=ὅ ἄλλος σωρὸς τοῦ χώματος. φοροῦμαι=μεταφέρομαι. ταῦτη (=οὕτω) ἀποκλήσμενοι· δηλ. τοῦ ἐσφροεῖν τὴν γῆν. τοῦτο... ἐπέσχον=ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειάν (των) αὐτήν. ξυντεκμηρά-

μενοι=ύπολογίσαντες ἀκοιβῶς τὸ μέρος, ἄνωθεν τοῦ ὅποιον ἐγίνετο ἡ ἐπιχωμάτωσις. ὑφεῖλκον=εἴλκον κάτωθεν κρυφίως. ὥστε ἐπιβάλλοντας... τοῦ χώματος=ῶστε, ἐνῷ ἔρριπτον ἀπ' ἐπάνω χῶμα, δλιγάτερον τοῦ δέοντος κατώρθων, ἐπειδὴ κρυφίως τὸ χῶμα ἀπεσύρετο κάτωθεν. ιζάνω=κατακαθίζω. προσεπεξηῆρον=πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπενόησαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων. τὸ κατὰ τὸ χῶμα=τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν γινομένην ἐπίχωσιν. ἀπὸ τοῦ βραχέος· δηλ. ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ τείχους, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν ὑψωθῆ. ἐκ τοῦ ἐντὸς=ἀπὸ τὸ μέρα μέρος. μηνοειδῆς=δρεπανοειδῆς. ἐς τὴν πόλιν=μὲ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. ὅπως... ἀντέχοι=ἴνα χρησιμεύῃ ὡς ἀντιτείχισμα. ἐν ἀμφιβόλῳ... γίγνεσθαι=προσβάλλεσθαι πανταχόθεν. ἐπὶ μέγα κατέσεισε=ἐκλόνησεν εἰς μεγάλην ἔκτασιν (ἢ μεγάλως). μηχανάς· ἡ κυριωτέρα πολιορκητική μηχανὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ κριός. ἀνακλάω=σύρω πρὸς τὰ ἄνω. κεραία· ἡ προέκουσα δοκὸς γεράνου. ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν=ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων (τῶν δοκῶν). ἐπικελιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν =ἐχουσῶν ἐπικλινῇ θέσιν, κεκαμένων καὶ προεξεχουσῶν (δπως αἱ κεραίαι τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν δποιών ἐξαρτῶνται αἱ λέμβοι). ἀνελκύσαντες ἐγκαρδίας=ἀνελκύσαντες ὥστε νὰ είναι πλάγιαι. όρμη=μεθ' δρμῆς. ἀποκαυλίζω=ἀποκόπτω τὸν καυλόν ἐνταῦθα δὲ τὸ προέκοντα ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ). ἐμβολὴ=ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ.

77. τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο=πρὸς ἐξουδετέοωσιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μηνοειδὲς τείχος. ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν=μὲ τὰ διατιθέμενα φοβερὰ καὶ κοπιώδη μέσα. πᾶσαν ἰδέαν ἐπενδούν=τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. σφίσιν=ὑπ' αὐτῶν. ὕλης φακέλους=δεμάτια ἔύλων. παρέβαλον=ἔρριψαν ἄλλα ἐπ' ἄλλων (=παρά). ἐπιπαρανέω=ἐπισωρεύω πρὸς τούτοις. ἐπιπαρένησαν... ἐπισχεῖν=ἐπειτα ἐκτὸς τούτων ἐπεσώρευσαν εἰς δύο περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἥδυναντο νὰ φθάσουν ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς προσχώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες). ἥδη γάρ... ἀνῆκε=διότι μέχοι τότε ἔύλα ἔηρα (κλάδοι, φύλλα) τριφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξύ των μόνα των ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φλόγα. ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι=ἐντὸς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς) δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πλησιάσῃ κανεὶς. ἐπίφορος=δ ἐπὶ τι φέρων, εὔνοϊκός-

78. διαμαρτάνω τινὸς=ἀστοχῶ εἰς τι. διελόμενοι κατὰ στόλεις τὸ χωρίον=διαιρέσαντες τὴν ὅλην ἔπτασιν (περιοχὴν) εἰς τμῆματα. πλινθεύομαι=κατασκευάζω πλίνθους. περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς=κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρκτούρου εἰναι δὲ διάρκτούρος ἀστήρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοώτου ἐμφανιζόμενος ἐσπερινὸς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἕαρος, πρωινὸς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολή. κατεσκευάσθη=διωργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20 - 24)

20. χειμῶνος· δηλ. τοῦ 428 π.Χ. τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι = ἐκ τῆς ἀλλείψεως τοῦ σίτου. τιμωρία=βοήθεια. ἐπιβουλεύοντιν ἔξελθεῖν=ἀποφασίζουν νὰ ἔξελθον. ἦν δύνωνται βιάσασθαι=ἄν δύνανται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. πεῖρα=ἀπόπειρα, ἐπιχείρησις.) ἀποκνέω τὸν κίνδυνον = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. πως = κάπως. ἔνυμετρόσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων = εὔρον τὸ δόλον μέτρον (τῶν ακινάκων) διὰ (τῆς καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. ἔξαληλιμμένον=καλῶς (=ἐκ) ἀσβεστωμένον. λογισμὸς= ὑπολογισμὸς (τῶν στρώσεων). οὐ πολὺ ἀπέχοντος=διότι καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη. ἔβούλοντο· δηλ. ἀναβαίνειν.

21. πρός τε Πλαταιῶν ... ἐπίοι = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἀν ἴσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. διέχω=ἀπέχω. πόδας· διὰ ποὺς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. μάλιστα=περίπου. διὰ δέκα ἐπάλξεων=εἰς κάθε δέκα ἐπάλξεις· αἱ ἐπάλξεις ἥσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐκ τῶν δυοῖν τοῦ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. διήκω=φθάνω. παρὰ πύργον = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν=ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήσαντο (διάκις δηλ. στρατιώτης ἤθελε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλξεώς τινος εἰς ἄλλην κειμένην πέραν τοῦ πύργου). νοτερὸς=βροχερός. ὄντων δι' ὄλιγου=εὐδικομένων εἰς μικρὰ ἀπὸ ἀλλήλων διαστήματα. στεγανὸς = ἐστεγασμένος.

22. παρεσκεύαστο· ἀποσ. = παρασκευὴ ἐγεγόνει. τηρήσαντες=περιμείναντες. χειμέριος=χειμερινός. περιέχω τινὰ = περι-

βάλλω τινά. ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν=μέσα εἰς τὸ σκότος. ψόφῳ δέ... τοῦ ἀνέμου=ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔκαμνε πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν κρότον. διέχοντες=ἀφήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. εὔσταλεῖς τῇ ὅπλίσει=ἔλαφος ὡς πλισμένοι. τὸν ἀριστερόν ... ύποδεδεμένοι· ὅταν κανεὶς ἔχῃ γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἔνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπῶδες ἔδαφος. ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πόδος τὸν πηλὸν=διὰ νὰ βαδίζουν ἀσφαλεῖς εἰς λασπώδη τόπον. μεταπύργιον=τὸ μεταξὺ τῶν δύο πύργων διάστημα. προσέθεσαν=ἐτοποθέτησαν. ὅπότε . . . εἶεν = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον. καταβάλλω = ὅπτω κάτω. ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων=ἐνῷ προσεπάθει νὰ πιασθῇ . . . ἐκ τοῦμπαλιν=ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. ὅπως ἥκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν=διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. κατὰ χώραν = εἰς τὴν θέσιν των. φρυκτοὶ πολέμιοι=σήματα διὰ πυρῶν δηλοῦντα ἐμφάνισιν πολεμίων. παρανῖσχον (παρ-άν-ίσχω) φρυκτοὺς = παραλλήλως πόδος αὐτοὺς ὕψωναν φρυκτούς. φρυκτωρία=ἡ διὰ πυρῶν μακρόθεν συνεννόησις. καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλὲς ἔδαφος.

23. ἐν τούτῳ· δηλ. τῷ χρόνῳ. τὰς διόδους τῶν πύργων = τὰς πόδος τοὺς πύργους φερούσας ὄδοις. οἱ μέν* δηλ. οἱ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν πύργων καὶ οἱ ἐν ταῖς διόδοις. οἱ δέ* δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιεῖς. ἀπώσαντες=καταρρίψαντες (ἴνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). ὁ διακομιζόμενος αἰεὶ=ὅ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τείχος καὶ τὴν τάφον. αὐτοῖς ἐπεφέροντο=ἐπήρχοντο κατ[°] αὐτῶν. ἐς τὰ γυμνά* εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιά. φθάνουσι . . . διαβάντες = ἐπόρθασαν καὶ διέβησαν. κρύσταλλος . . . ὅστε ἐπελθεῖν = κρύσταλλος ὅχι στερεός, ὅστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. ἀλλ[°] οἰος ἀπτηλιώτου ἡ βιορέουν ὑδατώδης μᾶλλον = ἀλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), δόποις συμβαίνει νὰ είναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἡ βιορᾶς ὑδατώδης μᾶλλον (ἡ βέβαιος=στερεός.). νὺξ ὑπονιφορένη=νύξ, καθ[°] ἦν χιονίζει σιγά σιγά (ἄλλ[°] ἀδιακόπως). διάφευξις = φυγή.

24. Ἀνδροκράτης* ἥρως τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ δοιού τὸ μνημεῖον ἡ τοῦ τειχῶν. νομίζοντες... τραπέσθαι=νομίζοντες, ὅτι δὲν ἡ τοῦ δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσουν (οἱ Πελ.) ποσῶς, ὅτι (οἱ

Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τὴν ὁδόν. τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγονταν. λαβόμενοι τῶν ὁρῶν = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά. ἀπετράποντο = ἔγυρισαν ὅπιστ. κατὰ χώραν ἐγένοντο = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. ὡς οὐδεὶς περίεστι = ὅτι δὲν ἐσώθη κανεὶς. ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς = ἔζητον νὰ κάμουν σπονδάς, διὰ νὰ σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις.

(Γ, 52)

52. εἰδημένον ἦν = εἶχε δοθῆ ἐντολή. εἰ... ξυγχωροῖεν = ἐὰν ἔγινετο ἀμοιβαία παραχώρησις. ἀποδίδομαι = δίδω ὅπιστ. μὴ ἀνάδοτος εἴη = μὴ δοθῇ ὅπιστ. παρὰ δίκην = παρὰ τὸ δίκαιον. ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηγντλημένοι. ἐπικαλοῦμαι = προσκαλῶ. ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν· οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς διότι ἂν ἀπαντήσουν οὗτοι, ὅτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀντιταχθῇ, ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ., ἂν δὲ εἴπουν δχι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν δμολογίαν των. προτάξαντες σφῶν αὐτῶν = ἀφοῦ ὕρισαν ὡς σύνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων.

(Γ, 53 - 59)

53. οὐ τοιάνδε... δίκην ὑφέξειν = ὅτι δὲν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην (οἶναν δηλ. ὑπέχομεν διὰ τοῦ ἐρωτήματος· πρβλ. Γ, 52,4). οἰόμενοι... ἥγονύμενοι· αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους, διατί πιστεύσαντες... τὴν παράδοσιν ἐποιησάμεθα. δεξάμενοι = εἰ δεξαίμεθα, ἀπόδοσις δὲ τό: τὸ ἵσον μάλιστ' ἀν φέρεσθαι = θὰ ἴμπιορούσαμεν πρὸ πάντων νὰ εὔρωμεν τὸ δίκαιον μας. ὥσπερ καὶ ἐσμέν· δηλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. ἐν δικασταῖς γενέσθαι = νὰ παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. ἀμφοτέρων δηλ. νομιμωτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν. τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἰναι = ὅτι δ ἀγὼν εἶναι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. κοινὸς = δίκαιος, ἀμερόληπτος. τεκμαιρόμενοι... οὐ προγεγενημένης = συμπεραίνοντες ἐκ τοῦ ὅτι δὲν διετυπώθη πρότερον κατηγορία. λόγον ἡτησάμεθα· δηλ. τὴν ἀδειαν νὰ διμιλήσωμεν· πρβλ. Γ, 52. τό τε ἐπερώτημα

βραχὺ (=σύντομον) ὅν* αἰτ. ἀπόλυτος ἀναφ. εἰς τὸ τεκμαρόμενοι. φ (δηλ. ἐπερωτήματι) ἀποκρίνασθαι... γίγνεται=πρὸς τὸ ὅποιον ἔρωτημα ἡ ἀληθὴς ἀπόκρισις ἀποβάίνει δλεθρία (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον). τὰ δὲ ψευδῆ· δηλ. ἀποκρίνασθαι. ἔλεγχον ἔχει=ἀποδεικνύεται (ψευδῆς). πανταχόθεν ἀποδοι καθεστώτες=ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόφεως εὐδισκόμεθα εἰς ἀμηχανίαν. ὁ μὴ ἄρθρεις λόγος=τὸ μὴ ὅρθηναι λόγον=ἡ σιωπή. τοῖς ὥδ' ἔχουσιν αἵτιαν ἀν παράσχοι=δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (=αἵτιαν) τῶν εὐδισκομένων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας). πρὸς τοῖς ἄλλοις =ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερειῶν. ἡ πειθῶ=τὸ πεῖσαι ὑμᾶς=ἡ δύναμις του πείθειν. ἀγνῶτες ὄντες ἄλληλων (ἥμεις καὶ ὑμεῖς)=ἐὰν ἦμεθα ἀγνωστοι μεταξύ μας. ἐπεισενεγκάμενοι μαρτύρια=ἐπεισενεγκόντες ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν=προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (=εἰς) πρὸς ὑπεράσπισιν μας (=ἐπὶ) ἀποδείξεις. ἀπειροι ἡτε=δὲν ἔγνωρίζετε. καὶ δέδιμεν οὐχὶ μῆ..=καὶ οὐ δέδιμεν μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσούς εἶναι τῶν ὑμετέρων=καὶ φοβούμεθα οὐχὶ μῆπως ἐκ τῶν προτερόων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ὡς κατωτέρας τῶν ἰδικῶν σας. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, ἀς οἱ Πλαταιεῖς παρέσχον ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε· δηλ. τὸ ἥσσονς εἶναι=θεωρεῖτε αὐτὸ ὡς κατηγορίαν ἡμῶν. ἄλλοις (δηλ. τοῖς Θηβαίοις) χάριν φέροντες=χαριζόμενοι=πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα=(μῆπως) εἰσαγόμεθα εἰς κρίσιν προαποφασισμένην, εὐδισκόμεθα πρὸς εἰλημένης ἀποφάσεως.

54. παρεχόμενοι ἄ... διάφορα=ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὁποίας ἔχομεν δις πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν μὲ τοὺς Θηβαίους. εὖ δεδραμένα=αἱ εὐεργεσίαι. γάρ=δηλαδή. πρὸς τὸ ἔρωτημα· ἡ πρὸς σημ. ἀναφοράν. φαμὲν γάρ..., εἰ ὡς πολεμίους ἔρωτάτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας=ἀποκρινόμεθα, ὅτι, ἐὰν μὲν ἔρωτάτε ἡμᾶς ὡς ἔχθρούς σας, δὲν ἔχετε ὑμεῖς ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηργετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. αὐτοὺς=ὑμᾶς αὐτούς. τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ· εἰς τὸ ἀγαθὸν=δοσον ἀφορᾷ δὲ τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ. ἀγαθοὶ γεγενήμεθα=ἔχομεν δειχθῆ γενναῖοι, ἔντιμοι, ἄμεμπτοι. νῦν (=ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ) κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (=ἐν τοῖς Μηδικοῖς). ξυνεπιθέμενοι = μεθ' ὑμῶν ἐπιθέμενοι. ἐς

έλευθερίαν=ίνα διατηρήσωμεν τὴν ἔλευθερίαν. μόνοι Βοιωτῶν^{*} δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ γράμμα, διότι πλὴν αὐτῶν καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἀλιάρτιοι κατὰ τὸν Παυσανίαν ἔλαβον μέρος πλὴν αὐτῶν. μάχη=κατὰ τὴν μάχην. Παυσανίᾳ· ὁ Π. ἦτο ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς. παρὰ δύναμιν=ὑπὲρ δύναμιν. ὅτεπερ δῆ=καθ[°] ἦν μάλιστα στιγμὴν. περιέστη τὴν Σπάρτην=ἐστη περὶ τὴν Σπάρτην=κατέλαβε τὴν Σπ. ἐς Ἰθόμην Εἰλώτων ἀποστάντων^{*} βραχυλογ.=ἀποστάντων καὶ ἀποχωρησάντων. σεισμόν^{*} τὸν γενόμενον τῷ 464 π. Χ. Ὡς γνωστόν, οἱ Σπαρτιάται τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλώτων, ὥστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν=δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι=ἔθεωρήσαμεν πρέπον νὰ εἴμεθα τοιοῦτοι. ἐβιάσαντο=μετεχειρίσθησαν βίαν καθ[°] ήμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἔνταῦθα ὑπὸ τοῦ δόκτορος εἶναι ἀληθές, ώς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI, 108. Πιεζόμενοι δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ[°] οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ώς κατοικοῦντας πλησίον. ἐκπρεπεστερον=ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀσύνηθες πάθημα. ἐμελλήσατε^{*} δηλ. πεισθεῖται. εἰ=δητι. οὐκ ἡδικοῦμεν=δὲν ἥμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. ἀπωκνεῖτε = ἐδιστάζετε. καλὸν=ἔντιμον. ἄλλως τε καὶ=πρὸ πάντων. πολιτείας (=ἰσοπολιτείας) μετέλαβε^{*} ἔνταῦθα λέγει δ Θουκυδίδης, δτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προηγούμενως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἴσοπολιτείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὸ δτι πᾶς πολίτης, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν, ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἦν μετώκει. παραγγελλόμενα^{*} δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. ἀ δὲ ἐκάτεροι... τοῖς ξυμμάχοις=δσα δὲ ἐκάτεροι (ἥμεταις καὶ οἱ Ἀθην.) ώς ἡγεμόνες τῶν συμμάχων παραγγέλλετε εἰς αὐτούς. οἱ ἐπόμενοι^{*} δηλ. ἐκατέροις. ἐπὶ τὰ μὴ ὄρθως ἔχοντα=ἐπὶ τὰ ἄδικα.

56. τὸ τελευταῖον^{*} ἐνν. δ ἡδίκησαν=τὴν τελευταίαν ἀδικίαν. ἐν σπονδαῖς^{*} ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδάς. ιερομηνία (ιερὰ-μήνη=σελήνη)=εօρτάσιμος ἥμερος. Εἶχον δὲ οἱ Πλ. ιερομηνίαν, διότι οἱ Θηβ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. ὄρθρος ἐτι-

μωρησάμεθα· ἐν τούτοις οἱ Πλ. εἶχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς εἰσελθόντας Θηβαίους (πρβλ. Γ, 66, 2 καὶ Β, 2, 1). κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα=κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς συνήθειαν. ὅσιον=δίκαιον. εἰ γάρ . . . λήψεσθε=διότι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν καὶ τὴν ἔχθρον ἐκείνων (τῶν Θηβ.). φανεῖσθε=δεῖξετε ὑμᾶς αὐτούς. τότε· δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι =ἄν ἵσως ἔχῃ γίνει σφάλμα. ἀντιθεῖναι=ἀντιπαραβαλεῖν. μείζω πρὸς ἐλάσσω=μεγαλυτέρον (τὴν προθυμίαν) ἐν συγκοίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. ἐπηγοῦντό τε μᾶλλον . . . πράσσοντες=οἱ μὴ ἐπιδιώκοντες (διὸς οἱ Θηβ.) ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μὲ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἔχθροῦ). τολμᾶν τὰ βέλτιστα=μετὰ τόλμης πράττειν τὰ βέλτιστα (ώς ἔποιαξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν πόλιν των). Παρατηρητέα ἡ ἀντιστοιχία: ἐθέλοντες τολμᾶν—πράσσοντες, μετὰ κινδύνων—ἀσφαλείᾳ, βέλτιστα—ἕνυμφορα. ὕν=ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βέλτιστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαντες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν των νὰ τὴν πυροπολήσουν οἱ Πέρσαι (πρβλ. Γ, 57, 3). ἐξ τὰ πρῶτα=τὰ μέγιστα. ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· εἰς τὸ διαφθαρῷμεν=διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας (διότι δηλ. ἐπροτιμήσαμεν τὸ δρόμον τοῦ συμφέροντος). δικαίως=κατὰ τὸ δίκαιον. κερδαλέως=κατὰ τὸ συμφέρον μας. καίτοι κρή· . . . καθιστῆται=ἄλλο ὅμως ορίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει νὰ φαίνεσθε, διτὶ ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε, διτὶ (τὸ πραγματικὸν) συμφέρον ὑμῶν εἶναι ἄλλο τι παρά, διτὶ καὶ τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν ὁυθμίζεται ὀφελίμως, ἐνῷ τηρεῖτε πάντοτε πιστῆς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρείαν των· ἥτοι ὃ συμβιβασμὸς τῆς ἑκάστοτε ὀφελείας ὑμῶν μὲ τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναίων συμμάχων τοῦτο εἴναι τὸ πραγματικὸν συμφέρον. Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἶδος μοιμηῆς κατὰ τῶν Λακ., οἱ δποῖοι μετέβαλον γνώμην.

57. προσ (=προσέτι) σκοποῦμαι=σκέπτομαι. ἀνδραγαθία=γενναιοφροσύνη· ἐνταῦθα=χρηστότης, τιμιότης. εἰ γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα=ἐὰν θὰ ἀποφασίσετε ὅχι δίκαια. γάρ· αἰτιολογεῖ τὰ ἐπόμενα «ὅδατε ὅπως». οὐκ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην=δὲν θὰ ἀποφασί-

σετε ἐν κρυπτῷ. ἐπαινούμενοι... μεμπτῶν=διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαινοῦνται καὶ οἱ κοινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόμεμπτοι· ἡτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ δικοῖοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἔλλην. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. οὐκ ἀποδέξωνται=μέμψονται=δὲν θὰ ἐπικροτήσουν. αὐτοὺς=ὑμᾶς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.). ἀμείνονος· δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος κοιλακείας. ἐπιγνῶναι=γνῶναι καθ' ἡμῶν (=ἐπί). οὐδέ· δηλ. ἀποδέξωνται. ιεροῖς κοινοῖς· ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς, ἐνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡττηθέντας ἀναθήματα. τρίποδα· τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφοὺς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου. πανοικεσία=οἰκογενειακῶς. ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν=εἰς τοιοῦτον σημείον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. οἴτινες=ώστε ἡμεῖς... ἀπωλλύμεθα· ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην (Ἑροδ. IX, 50). ἐν ὑμῖν... ἡσσώμεθα=ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εἰμεθα κατώτεροι. ἄγρων=κίνδυνος. τότε· δηλ. πρὸιν ἀποφασίσονταν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ, 52, 3 καὶ 59, 3). θανάτου κρίνεσθαι=δικάζεσθαι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. περιεώσμεθα... ἀτιμώρητοι=μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (=περὶ) κατηγτήσαμεν τέλος ἐξ δλῶν τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔρημοι καὶ ἀβοήθητοι (ἀποστάτευτοι). τότε· δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. βέβαιοι=σταθεροί.

58. καίτοι... ἀξιοῦμεν=καὶ δμως (ἄν καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενῆς) ἱκετεύομεν. ξυμμαχικῶν γενούμενων=οἴτινες ἔγιναν ἔφοροι (προστάται) τῆς ἡμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά, δτε δ Παυσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταικὴν γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους. καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς "Ἑλληνας=καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν διοίαν ἐδείξαμεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. τὴν δωρεάν... πρέπει= (ἱκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσετε πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.). νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς διοίους δὲν ἀρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι (=κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) χάριν=καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον εὐγνωμοσύνην ἀντὶ τῆς αἰσχρᾶς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. κακία=δυσφημία, κακὸν δνομα. ἀντιλαβεῖν=ἀντὶ τῆς ἥδονῆς λαβεῖν.

δύσκλεια=κακὸν δνομα. οὐκ ἔχθροὺς ἡμᾶς τιμωρήσεσθε=ἡμεῖς, οὓς τιμωρήσεσθε, οὐκ ἔσμεν ἔχθροί. τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιεῖν=παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. προνοοῦντες =ἄν, ποὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπὸ δψιν. χεῖρας προϊσχομένους (τοῦ προΐσχω = προέχω)=τὰς ἑαυτῶν χεῖρας προβάλλοντας, ἴκετεύοντας. ὁ νόμος τοῖς "Ἐλλησι=ἡ συνήθεια ἡ καθιερωμένη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. διὰ παντὸς = καθ" δλον τὸν πρότερον χρόνον. θήκη = τάφος. ἐσθῆμασι· ἐνδύματα προσεφέροντο εἰς τοὺς νεκρούς, ἀκόμη δὲ καὶ δ, τι ἄλλο ἦτο προσφιλές εἰς αὐτοὺς ἡζωντας. ώραια = ὥραιμοι καρποί, τῆς ἐποχῆς. ἀπαρχαί· ἡσαν ἡ προσφορὰ καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν. ἐπιφέρω = προσφέρω. ὅμαιχμος=συμπολεμιστής. ὁρθῶς = δικαίως. τοιούτους· δηλ. φιλίους. τί ἄλλο· δηλ. ποιήσετε. αὐθένταις=τοῖς φονεῦσι. Οὗτοι λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἶχον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. ἀτίμους γερῶν=ἐστερημένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι, ἐγκαθιστάμενοι ἐν Πλαταιαῖς, ὡς φονεῖς τῶν πατέρων δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. ὃν νῦν ἵσχουσιν=ἄ νῦν ἵσχουσι (ἔχουσι). ἐοημοῦτε· εἰς θέσιν μέλλοντος=ἐρημώσετε. εἰσαμένων=ἰδρυσάντων. Τὸ εἰσάμενοι ἀρό. τοῦ ἔδω. Εἶναι καθιερωμένος ὅρος ἐπὶ τῶν ιδρυτῶν τῶν Ἱερῶν καὶ ναῶν ἐφορύντισε δὲ δ Θουκ. γὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τοῦ κτισάντων, διότι ἐπὶ τῶν χρόνων του ἦτο ἀρχαϊκή.

59. οὐ ποδὸς τῆς ύμετέρας δόξης τάδε = δὲν συμβιβάζονται ποδὸς τὴν φήμην σας αὐτά. φείσασθαι (ληπτέον ἀπολύτως) δέ... λαβόντας=νὰ μᾶς λυπηθῆτε καὶ νὰ καμφθῆτε κρίνοντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προερχομένην ἐπ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). ὡς ἀστάθμητον... ἔντονος πόσον ὀλίγον δύναται κανεὶς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίη (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίζῃ) θὰ ἐπιτέσῃ ἡ συμφορὰ (ἢ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποτὸν θὰ εὔρῃ, δ ὅποιος δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἡξίζε, καὶ πότε θὰ τὸν εὔρῃ ἡ συμφορά). ἡμεῖς τε· ἀντιτίθεται ποδὸς τὸ ύμετέρας δόξης· ὡς δηλ. κινδυνεύει ἡ δόξα ὑμῶν, οὗτοι ὑπολείπεται ἡμῖν μόνον ἡ ίκεσία. ὡς ἡ χρεία προάγει = καθὼς ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. ἐπιβοώμενοι θεοὺς τοὺς ὄμοιβωμίους = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς αὐτοὺς βωμοὺς τιμωμένους θεούς δηλ. ἐν Ὀλυμπίᾳ, Δελφοῖς. πεισται τάδε· ἐκ τοῦ ἐπιβοώμενοι· δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι.

προφερόμενοι = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. ἵκεται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρώων τάφων· τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἵκεται=σᾶς καθικεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἔνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. ἐπικαλούμεθα... **Θηβαίοις**=ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Θηβαίων. μετ' αὐτῶν· δηλ. τῶν κεκμηκότων. ὥδε ἔχουσι=εἰς εὑρισκομένους εἰς τοιαύτην θέσιν. μετ' αὐτοῦ· δηλ. τοῦ τελευτᾶν. πρό γε τούτου· δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. τῷ αἰσχύστῳ· διότι δὲ λιμὸς ἐπιφέρει ἄδοξον θάνατον, καθ' ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας=εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (εἰς ἦν δηλ. ἡμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως) ἀφοῦ ἐπαναφέρετε. τὸν ἔντυχόντα... ἐλέσθαι=ἔξορκίζομεν νὰ μὴ παραδοθῆμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χαιρῶν, εἰς ἀς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγουμένην διαβεβαίωσιν πίστεως (=ῆμιν πιστεύσαντες).

60. πρὸς τὸν λόγον = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. προσελθόντες· δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. ἐνδῶσί τι=δείξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. ἐκείνοις· δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι. παρὰ γνῶμην=παρὸς ἐλπίδα. τῆς ἀποκρίσεως=παρὸς ὅσον ἀπήτει ἢ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων.

Δημηγορία Θηβαίων
(Γ, 61-67)

61. τοὺς μὲν λόγους=τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. **οὗτοι**· δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι=στρέψαντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἄμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ἡτιαμένων (ύπο τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὃν οὐδεὶς ἐμέμψατο=καὶ δὲν ἔκαμπον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ ἔαυτῶν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ δποῖα κανεὶς δὲν τοὺς ἔψεξε. πρὸς μὲν τά· δηλ. πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας. τῶν δέ· δηλ. τῆς περὶ ἔαυτῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἔπαινου. ἡ ἡμετέρα κακία=ἡ κακία, ἣν νομίζουσιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος εἰρωνείας. δόξα=φήμη. διάφορος=ἐχθρός. ξυμμείκτους... ἔσχομεν=ἐκδιώξαντες ἀνθρώπους μιγάδας· ἡσαν δὲ οὗτοι Θρᾷκες, Πελασγοί, "Υαντες. οὐκ ἡξίουν οὗτοι=δὲν κατεδέχοντο οὗτοι. προσηναγκάζοντο· ἐνν. ἐμμέ-

νειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβαίνειν τὰ πάτρια.

62. τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ· εἰς τὸ ἀττικίσαι=μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. ἐν οἴῳ εἶδει· δηλ. πολιτείας=(ἐν δποίῳ) δποίον πολίτευμα ἔχοντες. κατ' ὀλιγαρχίαν ἴσονομον=καθ' ἦν δλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὅμοιοι. δπερ ἑστὶ νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον=τὸ δποίον εἶναι δλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. ἰδίας δυνάμεις... σχήσειν=έλπισαντες δτὶ θὰ καταστοῦν ἵσχυρότεροι. τὰ τοῦ Μήδου=οἱ Μῆδοι. κατέχοντες ἵσχυν=κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. ἐπηγάγοντο αὐτὸν =προσεκάλεσαν τοὺς Μήδους πρὸς τὸ συμφέρον των. αὐτοκράτωρ =κυρία ἔαυτης. μὴ μετὰ νόμων=ενδισκομένη εἰς ἔκνομον κατάστασιν. τοὺς νόμους ἔλαβε=ἀνέκτησεν (ἡ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολίτευμα. καὶ κατὰ στάσιν ἔχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ=καὶ ἐνῷ κατεῖχον ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐοίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. ἐν Κορωνείᾳ· πρὸς δυσμάς τῆς Κωπαΐδος. Ἐνταῦθα ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 446 π.Χ. ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοέων κλπ.

63. ἀξιώτεροι· δηλ. ἡμῶν. ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ=διὰ νὰ ἥμπορητε νὰ μας ἀποκρύψετε. οὐκοῦν χρῆν... πρὸς ἡμᾶς=λοιπὸν ἔπρεπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. ὑπάρχον γε ὑμῖν· ἐνν. μὴ ἔννεπιέναι=ἄν καὶ ἦτο εἰς τὸ χέρι σας. εἴ τι προσήγεσθε=ἄν τυχὸν ἡναγκάζεσθε. ἐπὶ τῷ Μήδῳ=κατὰ τοῦ Μήδου. προβάλλεσθε=πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. παρέχειν· ἐνν. ὑμῖν=ἐπιτρέπειν. τοὺς μέν· δηλ. Ἀθηναίους. τοὺς δέ· δηλ. Λακεδαιμονίους. οὐκ ἵσην χάριν ἀνταπέδοτε=δὲν ἀνταπεδώκατε ἵσην εὐεργείαν (ἄλλὰ μείζονα)· ἔκεινοι δηλ. σᾶς ἐβοήθησαν ἀδικουμένους, ὃς λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοήθησατε ἀδικοῦντας. καίτοι τὰς ὄμοίας... ἀποδιδομένας=καὶ ὅμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ τις τὰς ὄμοίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονείδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ) τὰς δικαίως διφειλομένας, πρὸς ἀδικίαν ὅμως(πρὸς τὸ ἐτέρους ἀδικῆσαι)ἀποδιδομένας.

64. τε=καὶ οὕτω. μόνοι· ἐνν. Βοιωτῶν. τοῖς μέν· δηλ. Ἀθηναίοις. τοῖς δέ· δηλ. Θηβαίοις (ἡμῖν). ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν (=ἀπὸ τούτων ἢ) ἐγένεσθε ἀγαθοί... ὠφελεῖσθαι=ἔχετε τὴν ἀξιώσιν νὰ ὠφελήσθε διὰ πράξεις, τὰς δποίας ἐκάματε, διὰ νὰ ὠφελήσετε καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ἐνν. ἐστιν ὠφελεῖσθαι. ἔνναγωνί-

ζεσθε· προστ.—διαμένετε συναγωνισταὶ καὶ σύμμαχοι. τὴν τότε ἔυνωμοσίαν· τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἔνορκον συμμαχίαν. Πότε ἐγένετο αὕτη; ξυγκατεδουλοῦσθε=σὺν τοῖς Ἀθηναίοις κατεδουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων τῶν Πλαταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγιναν. διεκωλύετε· δηλ. ἐτέροις καταδουλοῦσθαι αὐτούς. ἔχοντές τε τοὺς νόμους=αὐτόνομοι τε ὄντες=μὴ ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς· προβλ. Γ, 62). τὴν τελευταίαν πρόκλησιν ἡμῶν ἐς ἡσυχίαν=ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (προβλ. Β, 72, 1). πακῷ=δουλώσει (τῶν Ἑλλήνων). ἀνδραγαθίαν προύμεσθε=ἔδειξατε γενναιότητα. προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε=ἀπεδείξατε τώρα διτὶ δὲν ἀνῆκον (δὲν ἦσαν Ἰδιαὶ) εἰς ὑμᾶς. ἂ δὲ ἡ φύσις... ἐς τὸ ἀληθές=δοσα δὲ ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει, ἔξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ, ἥλθον εἰς τὸ φανερόν. τοιαῦτας ἀποφαίνομεν=τοιαύτας ἀποδείξεις προσάγομεν.

65. ἂ δὲ τελευταῖα=ώς πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα. ἡμεῖς αὐτὸι=μόνοι, ἀπρόσκλητοι. τῆς ἔξω ἔυμμαχίας· δηλ. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. οἱ γὰρ ἄγοντες... τῶν ἐπομένων παρῳδεῖ τὰ ἐν κεφ. 55, 4 λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων «οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, ἀλλ᾽ οἱ ἄγοντες». πλείω παραβαλλόμενοι=διακυβεύοντες περισσότερα συμφέροντα (ὡς πρῶτοι χρήμασι καὶ γένει). τοὺς ὑμῶν χειρούς... γενέσθαι=οἱ ἔξι ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνονται ἀκόμη χειρότεροι. τούς τε ἀμείνους... ἔχειν=καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης=περιστέλλοντες τὴν δρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. τῶν σωμάτων ἀλλοτριοῦντες=τῶν πολιτῶν στεροῦντες. ἐς τὴν ἔυγένειαν οἰκειοῦντες=συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς διμοφύλους σας (τοὺς Βοιωτούς).

66. πολιτεύω=εἶμαι πολίτης. χωρήσαντες· ἐνν. πρὸς ὑμᾶς. εἰς ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν... πρᾶξαι=καὶ ἀν τυχὸν ἐφαινόμεθα, ὅτι ἐπράξαμέν τι διποσοῦν ἀπορεπὲς (ἄδικον). οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ἐσελθόντες=εἰσελθόντες ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. ἐν χερσὶν=ἐν τῇ συμπλοκῇ. κατὰ νόμον τινὰ=συμφώνως πρός τινα νόμον (συνήθειαν). χειρας προΐσχομαι=ἐκτείνω χειρας ἵκετιδας, ἵκετεύω. παρανόμως=παρὰ τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων, οἱ διοικοὶ δὲν ἐφόνευον τοὺς ἵκετας· προβλ. 67, 6). πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε=

πῶς δὲν διεπρόξετε ἀπάνθωρον πρᾶξιν. τρεῖς ἀδικίας· δηλ. ὅντα. ἐν ὄλιγῳ=ἐν βραχεῖ χρόνῳ. λυθεῖσα ὁμολογία=ἡ παραβίασις τῆς συνθήκης. ἡ φευσθεῖσα ὑπόσχεσις=ἡ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως. ἀντιδοῦναι δίκην=ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην=κολασθῆναι. οὐκ· ἐνν. τοῦτο γενήσεται (μη ἀντιδοῦναι δίκην). ἦν τὰ ὄρθια γιγνώσκωσι=ἄν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. ἐπεξήλθομεν=ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς. ἵνα ὑμεῖς μέν... καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δέ... τετιμωρημένοι=ἴνα ὑμεῖς μὲν γνωρίζετε, δτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ἡμεῖς δέ, δτι δικαιοτέραν ἔκδίκησιν ἔχομεν λάβει δι^ο ὑμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἔνεκα τῆς ζωηρᾶς των ἐπιθυμίας φαντάζονται ὡς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. εἰ τις ἄρα καὶ ἐγένετο=ἄν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι πραγματική). ἐπικλασθῆτε· πρβλ. 59, 1. ξημίας· ἐνν. αἰτίους εἶναι. οὐκ ἐκ προστηκόντων=ὄχι ὡς ἀρμόζειεν εἰς αὐτούς (διὰ τὰς προτέρας ἀρετάς). ὀλοφυρμῷ· δηλ. αὐτῶν. οἰκτιφ· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. ἐπιβοώμενοι· πρβλ. 58, 3. σφετέραν ἐρημίαν = τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπομόνωσιν. τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην=τοὺς νέους ἡμῶν (τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν μας), οἱ δποίοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τούτων. ἄγοντες=πειρώμενοι ἀγειν. ἐν Κορωνείᾳ· πρβλ. 62, 3. Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἡναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσιν ἐλευθερους τοὺς Βοιωτούς. τὰ ἐναντία=τούναντίον. ἐπίχαρτοι εἶναι= (εἶναι ἄξιοι), ὕστε νὰ χαίρῃ κανεὶς διὰ τὰ κακά, τὰ δποῖα πάσχουν. δι' ἔαυτοὺς=ἐξ αἰτίας των. πλέον ἥ=μᾶλλον ἥ. μίσει ἥ δίκη= (ἀθούμενοι) ἀπὸ τὸ μίσος ἥ ἀπὸ τὸ δίκαιον. καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἵσην τιμωρίαν=καὶ διότι δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀδίκημά των τιμωρίαν. ἀμύνατε τῷ νόμῳ=προστατεύσατε τὸν νόμον. ὅν=δι^ο δσα. καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ὑμῖν=καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσθεβλημένοι ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παραδεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν 57, 4. οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ^ο ἔργων=δτι δὲν θὰ δικάσετε λόγους ἀλλ^ο ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ὁητορικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς δποίους ἡσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. βραχεῖα· ἐνν. οὕσα. ἀμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων)... γίγνονται =δταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἀμαρτήματα, λόγοι μὲ ὀραίας λέξεις καλλωπισθέντες; γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν. ἦν κεφαλαιώσαντες

διαγνώμας ποιήσησθε=ἄν διατυπώσαντες περιληπτικάς ἀποφάσεις διακοινώσητε αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸ τὸ βραχὺ ἐπερώτημα τῶν Λακ. δικαστῶν 52, 4 «εἴ τι Λακ. ἀγαθὸν εἰλόγασθε». πρὸς τοὺς ἔντονας δηλ. δχι μόνον πρὸς ἐνόχους. ἥσσον τις ἐπ' ἀδικοῖς ἔργοις λόγους καλούντες ζητήσει=δ καθένας διλιγώτερον θὰ καταφεύγῃ εἰς ὅραίους λόγους, διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη.

(Γ, 68)

68. νομίζοντες . . . ὁρθῶς ἔξειν= φρονοῦντες (καὶ μετὰ τὰ λεγχήντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) δτὶ δορθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνονυ εἰς τὸ ἐρώτημα. προείχοντο=προέτειναν. κοινούς· δηλ. εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἐπομένως οὐδετέρους. κατ' ἐκείνας· δηλ. τὰς σπονδὰς τοῦ Παυσανίου. τῇ ἐσαυτῶν δικαία βουλήσει=διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.). ἔκσπονδοι=ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἡσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέροιψαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος¹ (πρβλ. B, 72 «καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἐτέρων»). ἔνα ἔκαστον παραγαγόντες=δδηγοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἔνα ἔνα χωριστά. ὀπότε μὴ φαίεν=ἐὰν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. ἔξαίρετον ἐποιήσαντο=ἔξηρεσαν. κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι= ἔξορίστοις ἐνέκα πολιτικῆς στάσεως. τὰ σφέτερα φρονοῦντες=λακωνίζοντες. καθελόντες ἔς ἔδαφος=κατεδαφίσαντες. ἐκ τῶν θεμελίων=ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τῶν θεμελίων διότι τὰ ἴδιωτικὰ οἰκήματα ἥσαν κατεσκευασμένα ἐκ πλίνθων πλὴν τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἄπαν ἦτο ἐκ λίθων. καταγώγιον· οἰκημα διὰ τοὺς ἔνοντος, οἱ δποῖοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς Ἡρας. θυρῷματα=κουφώματα. τοῖς ἄλλοις=μὲ τὰ ἄλλα ὑλικά. δημοσιώσαντες=κηρύξαντες δημοσίαν. ἀπεμίσθωσαν=ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ. ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο= ἀπετράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς. σχεδὸν δέ τι... ἐνεκα=καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἐνεκα τῶν Θηβαίων.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία.

(Γ, 1-18)

1. θέρος· ἐνν. τὸ θέρος τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. ἄμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι=ὅτε ὁ σίτος ἥτο ὕδαιμος πρὸς θερισμόν, ἥτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. Διατί ἔκαμψαν τὸν Μάιον τὰς εἰσβολὰς; ἐγκαθεζόμενοι=ἐν αὐτῇ(μονίμως)στρατοπεδεύσαντες. εἰώθεσαν· ἐνν. γίγνεσθαι. ὅπῃ παρείκοι = ὅπου τοὺς ἡρχετο βολικά. προεξιόντες τῶν ὅπλων=ἐξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προχωροῦντες ἀπὸ αὐτοῦ. οὗ εἶχον τὰ σιτία=ἔφερον χρόνον εἶχον τροφάς. διελύθησαν κατὰ πόλεις=διαλυθέντες ἥλθον ἔκαστοι εἰς τὰς πόλεις των.

2. Μήθυμνα· πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Ἀθηναῖος. τῶν λιμένων τὴν κῶσιν... ἔδει ἀφικέσθαι=ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στομάτων τῶν λιμένων καὶ νὰ φθάσουν ὅσα ἔχοιείαντο ἐκ τοῦ Πόντου. διάφορος=ἐχθρός. πρόξενοι· οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ξένης πόλεως, τῆς δοίας οἱ πολίται, ἔχομενοι εἰς τὴν ἴδικήν των κώραν, ἀπέλαυνον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς των πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των· κατί ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινοὺς πρεσβευτάς. ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον ἔcs τὴν Μυτιλήνην βίᾳ=ἐξαναγκάζουν τὸν Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγοραῖς καὶ τοῖς κωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. καὶ τὴν παρασκευήν... ἐπείγονται=ἐπισπεύδουν τὴν προετοιμασίαν των. ξυγγενῶν· ἥσαν ὅλοι Αἰολεῖς. ἥδη=ἐν τάχει, εὐθύς.

3. ἄρτι καθισταμένου=δ ὅποιος μόλις εἶχεν ἀρχίσει. μέγα ἔργον=ἐπικινδυνον πρᾶγμα. Λέσβον προσπολεμώσασθαι=νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολεμίοις. ἀκέ-

ραιος=ἀβλαβής. **μεῖζον** **μέρος...** εἶναι=ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἔαυτῶν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι ἀληθῆ (ἢ εἰς τὰς καταγγελίας). **τὴν ξυνοίκισιν διαλύειν**=νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκισιν (νὰ ἀποστέλουν εἰς τὰ ὅδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). **Μαλόεις** ἐπίθ. τοῦ Ἀπόλλωνος (ἶσως ἐκ τοῦ μᾶλον=μῆλον = πρόβατον), διότι ἥτο καὶ ἀγροτικὸς θεός. **ἄφνω**=αἰφνιδίως. ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ **πεῖρα**· ἐνν. εὐ ἔχει=ἄν μὲν ἐπιτύχῃ ἡ ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. κατὰ τὸ **ξυμμαχικὸν**=συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις των. ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο=ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Γεραιστός ἀκρωτήριον, λιμήν καὶ πόλις τῆς Εύβοίας. ὄλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν=εὑρὼν φροτηγὸν πλοῖον ἔτοιμον πρὸς ἀναγόρησιν. πλῷ χρησάμενος=πλεύσας μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν...ἐφύλασσον=ὅλα τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ τὰ τείχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ἀφοῦ τὰ ἡμιτελῆ ἐφραξαν.

4. **τὰ ἐπεσταλμένα**=τὰ προσταχθέντα. λόγους ἥδη προσέφερον=τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐποδέτειναν διαπραγματεύσεις. παραυτίκα=πρὸς τὸ παρόν. ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι =νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἔαυτῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινας δρους. ἀνακωχῆ· δπως καὶ σήμερον. οἱ διαβάλλοντες=οἱ καταδόται. ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων=διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. οὐ γάρ ἐπίστευον...προχωρήσειν=διότι δὲν ἥλπιζον, δτι δθὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποὺ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. ταλαιπώρως=μὲ κόπον. διὰ τοῦ πελάγους² δηλ. μὴ προσορμιζόμενοι εἰς νήσους, πρᾶγμα τὸ διοῖον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. αὐτοῖς ἐπρασσον=διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. "Ιμβριοι καὶ Λήμνιοι" διότι οὗτοι, κληροῦχοι τῶν Ἀθηναίων δύντες, ἥσαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. ὄλγοι τινές³ ἶσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον⁴ δηλ. τὸ ἐν Μαλέᾳ. οὕτε ἐπτυλίσαντο=οὕτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. ἐκ Πελοποννήσου...κινδυνεύειν=διότι ἥθελον νὰ διεξαγάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν ἐκ Πελ. βοήθειαν καὶ μὲ ἄλλην δύναμιν, ἐάν ἀπὸ κανὲν μέρος προσήρχετο. φθάσαι τὸν ἐπίπλουν=νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. ἐπιρρωσθέντες=λαβόντες θάρρος. ούδεν ίσχυρὸν=ούδε μίαν σοβαρὰν ἀγίτιστασιν. περιορμισάμενοι =ἀποκλείσαντες διὰ πλοίων. τοὺς ἑφόρμους ἐποιοῦντο=εφώρμουν, ἵτοι ἔχοντες τὰ πλοῖα ἡγκυροθολημένα πλησίον τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς. τῆς θαλάσσης...εἰργον τοὺς Μυτιληναίους=ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ., ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. ναύσταθμον πλοίων· πλεονασμὸς=ναύσταθμος. ἀγορὰ=τόπος ἀγορᾶς. τὰ περὶ Μυτ.... οὕτως ἐπολεμεῖτο=ὅ περι τὴν Μυτ. πόλεμος τοιουτορόπως διεξήγετο.

8. ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς· ἵδε Γ, 4. Ὁλυμπίαζε παρεῖναι· ἐκεὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ὁλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκοντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Λακ. καὶ θὰ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιάται. Δωριεὺς Ῥόδιος· υἱὸς τοῦ περιφήμου Ὁλυμπιονίκου Διαγόρου. ἦν δὲ Ὁλυμπιάς· ἥτοι ἡ 88η Ὁλυμπιάς, ἵτοι 428 π. Χ. κατέστησαν ἐς λόγους=συνῆλθον εἰς σύσκεψιν.

15. τοῖς δύο μέρεσι· τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενεν, ἵνα φυλάττῃ ἐκάστην πόλιν. ὄλκοιός· δογανα, διὰ τῶν δποίων τὰ πλοῖα εἴλκοντο ἐπὶ τῆς Ἑηρᾶς. Ἡ ὑπερονεώλκησις πλοίων διὰ τῶν ἴσθμῶν ἥτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. ὑπεροίσοντες· δηλ. τὰς ναῦς=ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). ἐν καρποῦ ἐνγκομιδῇ ἥσαν = ἡσχολοῦντο μὲ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν=ἐν ἀπορθυμίᾳ εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

16. αὐτούς· τοὺς Λακ. διὰ κατάγγωσιν ἀσθενείας σφῶν = διότι ἐθεώρουν αὐτοὺς ἀσθενεῖς, ἀνισχύοντος. ἀναγαγόντες=ἀναγαγόμενοι=ἀποπλεύσαντες. ἥ δοκοίη αὐτοῖς=εἰς δποιον μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάληλον. πολὺν τὸν παράλογον=ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ Ἀθην. παρὰ τὰς πληροφορίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13,4 ἐνίσχυσαν τοὺς στόλους των εἰς τὰ διάφορα μέρη. ἀπορὰ νομίζοντες= νομίζοντες ἀκατόρθωτα. περιοικίδα· τὴν χώραντῶν περιοίκων ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ Μεσσηνίᾳ. ἐπ' οἶκου=οἶκαδε. ὅ τι πέμψουσι=ἵνα τοῦτο πέμψωσι.

18. ὡς προδιδομένην=νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συγεννοήσεις

ἐν τῇ πόλει (Μηθύμνῃ) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. ἐπίκουουροι δηλ. οἱ μισθοφόροι (προβλ. Γ, 2, 2). οὐ προυχώσει, ἢ προσεδέχοντο = δὲν ἐπήγαιναν καλά τὰ πράγματα, δπως ἐπερίμεναν. "Αντισσα, Πύρρα, "Ερεσος. Ιδὲ χάρτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος. καταστησάμενοι βεβαιότερα=καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον των ἀσφαλέστερα. καρατύναντες=ἐνισχύσαντες. ἐκβοήθεια=ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἔχθρῶν). πληγέντες=κατὰ κράτος ἡττηθέντες. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες=οἱ ίδιοι (δηλ. οἱ πολῖται) πλεύσαντες καὶ ὡς κωπηλάται. ἔστιν οὖ=εἰς τινα μέρη. καρτερὰ=δυνατὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.
Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ, 25 - 33)

25. κατὰ χαράδραν=διὰ χαράδρας. ἢ ύπερβατὸν ἦν=ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ ύπερβαθῇ (πατηθῇ) τὸ τεῖχος. προέδροις=τοῖς ἀρχούσι τῶν Μυτιληναίων. ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν=ἥσαν δλιγάτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. ἄρχοντα προστάξαντες=διορίσαντες ἄρχοντα. ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι=περιπτετοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συνδυασμένης ἐπινέσεως. δπως ἥσσον ἐπιβοήθησαν=ἴνα μὲ μικροτέραν ίσχὺν (δύναμιν) σπεύδονταν πρὸς καταδίωξιν (τῶν 40 πλοίων). Κλεομένης· υἱὸς τοῦ Παυσανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Πλαιταιαῖς. ύπερ Παυσανίου=ώς ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Παυσανίου. Οὗτος ὡς νέος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τοῦ θείου του Κλεομένους. δὴ=ώς γνωστόν. μετὰ τὴν δευτέραν· καθ' ἣν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. ἐπιμένοντες=ἀναμένοντες. ἔργον=κατόρθωμα. ὡς ἥδη περιεργαμένων=μὲ τὴν ίδεαν δτι εἶχον πλέον φθάσει. ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες=διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς χώρας. οὐδὲν ἀπέβαινε=τίποτε δὲν ἐπραγματοποιείτο (ὡς πρὸς τὰς ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). ὁ σῖτος=τὰ τρόφιμα.

27. ἐνεχρόνιζον=ἐβράδυνον. καὶ αὐτός δηλ. ὡς καὶ οἱ Μυτιληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. ὀπλίζει· ἐνν. δίδει τὸν βαρὺν

δπλισμόν, δν ἔφερον μόνον οί ἀριστοκρατικοί, ἐνῷ αί κατώτεραι τάξεις ὑπηρέτον ώς ψιλοί. ψιλὸν ὄντα=ἔλαφος ὡπλισμένον. κατὰ ἔυλλόγους γιγνόμενοι=συναθροιζόμενοι καθ^ο ὅμαδας. δυνατοὺς =δλιγαρχικούς. ἔνγχωρήσαντες=ἔνμβάντες=συνθηκολογήσαντες.

28. οί ἐν τοῖς πράγμασι=οί ιθύνοντες, οί δλιγαρχικοί. εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ἔνμβάσεως=ἄν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἐὰν γίνη αὐτῇ ὑπὸ μόνου τοῦ δήμου ἄνευ τῶν δυνατῶν). κοινῆ=ἀπὸ κοινοῦ, δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. στρατόπεδον=στρατός. ὕστε=ἐπὶ τῷ δρόφ. αὐτούς· δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. ἐν δσφ δ' ἀν ἔλθωσι πάλιν=μέχοι δὲ τῆς ἐπανόδου. αὗτη ἐγένετο =ῆτο αὐτή. οἱ πράξαντες=οἱ διαπραγματευθέντες. μάλιστα· εἰς τὸ πράξαντες. ούκ ἡνέσχοντο=δὲν ἔμειναν ἥσυχοι. δμως· δηλ. ἀν καὶ ἦσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. καθίζουσι· ἀμτβ.=καταφεύγουν ώς ἱκέται. ἀναστήσας... ὕστε μὴ ἀδικήσαι=(πεισας) αὐτοὺς νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμοὺς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν (δρον) δτι δὲν θὰ τοὺς βιλάψῃ.'Ανόσιον ἔθεωρείτο ἢ ἀπομάκρυνται ἱκέτουν ἀπὸ τοὺς βωμούς. κατατίθεται=θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι=λάθουν ἀπόφασίν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. καθίστατο=ἔτακτοποίει.

29. σχολαῖοι = βραδέως. τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. πρὸν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον=ἔως οὕ τέλος προσωριμόθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Ἐρυθραία· χειρούργησος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. μάλιστα=ἀκριβῶς. τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυίᾳ = ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης. ἐκ τῶν παρόντων=ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. πρὸν ἐκπύστους γενέσθαι = πρὸν μᾶς πάρουν εἰδησιν. ὕσπερ ἔχομεν=ἀμέσως. ἀνδρῶν νεωστί... εύρησμον=θὰ εύρωμεν μεγάλην ἔλλειψιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ δποιοι πρὸ διλίγουν ἔχουν καταλάβει πόλιν. κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ =καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. ἥ=δπον. ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν... πολέμιον=ἔλπιζουν, δτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον των ἔχθρος τις. καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκή... οὖσα = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα λσχυροί. προσπίπτω=ἔπιτίθεμαι. τῶν ἔνδον· δηλ. τῶν δλιγαρχικῶν. καταληφθῆναι ἀν τὰ

πράγματα = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον = ἀς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλά- βωμεν τὸν κίνδυνον. τὸ καινὸν τοῦ πολέμου = τὰ ἀπόδοτα τοῦ πολέμου. ὁ (καινὸν) εἴ τις... ὁρθοῖτο = ἀπὸ τὸ δποῖον (δηλ. τὸ ἄφνω καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκήτους προσπεσεῖν) ἐάν τις στρατη- γὸς ἥθελε προφυλάσσεται, ὁσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν του (=τὸ θεωρεῖ ἐνδεχόμενον διὰ τὸν ἑαυτόν του), καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἔχθρῶν, ὁσάκις παρατηρεῖ, ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. τὸ προσπεσεῖν αὐτοῖς ἄφνω) εἰς τοὺς ἔχθρους, πάρα πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ (νὰ κατορθώσῃ).

31. ούδενὶ ἀκουσίως ἀφίχθαι = ὅτι ἔχομεν ἔλθει ἀρεστοὶ εἰς δλους. τὴν πρόσοδον ταύτην τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν Ιωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος οὗτος ἐπὶ Ἀρι- στείδου ἀνήρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βαθάντερον εἰς 600 καὶ πλέον. ἴνα, ἦν ἐφορμῶσι..., γίγνηται = ἴνα, ἐὰν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀναγκά- ζωνται νὰ ἀποκλείωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννησίους), δαπανῶσι χρήματα (οἱ Ἀθ.). Πισσούνθην· σατράπην τῆς Λυδίας. ἐνεδέ- χετο=ἀπεδέχετο. τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἰχεν=ἀπέκλινε μᾶλ- λον πρὸς τὴν γνώμην. τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει=εἰχεν ἔλθει ὕστε- ρον ἀπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Μυτιλήνης. προσμείγνυμι = προσεγγίζω.

32. ἄρας (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας. παρέπλει· δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἱωνίας. προσσχὼν (προσίσχω) = προσεγγίσας. Τηίων· κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας Ιωνικῆς πόλεως Τέω. Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων· Σάμιοι ὀλιγαρχικοί, οἱ ὅποιοι ἔκβληθέντες τῆς πόλεως ἰδουσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ Ἀγαλα. εἰ=ὅτι=διότι. οὕτε χειρας ἀνταιρομένους = οἱ ὅποιοι δὲν ἔσήκωσαν χέρι (ἐναν- τίον του). ἐξ φιλίαν προσάξεσθαι = ὅτι θὰ κάμη φίλους. ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην... παραβαλεῖν = δὲν ἥλπιζον ποτέ, οἱ οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Ἱωνίαν, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἤσαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. Σαλαμινία καὶ Πάραλος· δύο πλοϊα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους σπουδαίας δημοσίας ὑπηρεσίας. Κλάρος· πόλις τῆς Ἱωνίας πλησίον τοῦ Κολοφῶνος. ὁρμῶν (ὁρμέω)=ἀραγμέ-

νος. ώς γῇ ἔκουσιος οὐ σχήσων ἄλλη = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίσῃ ἔκουσίως εἰς ἄλλην γῆν. εἰ καὶ ώς μὴ διενοοῦντο μένειν=μολονότι καὶ ὑπ^τ αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἡ ἀτελιστος Ἰωνία ἥδύνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτὸὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μένουν· ὡς^τ ἐπίο. τροπικὸν=οὕτως. αὐτάγγελοι = αὐτόπται ἀνήγγειλαν. ώς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν) στόλος δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς ἀπόστασιν, ἐντὸς τῆς ὅποιας ἥδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ, ἐπέστρεφεν ὅπιστος (ὁ Πάχης). οὐ μετεώροις περιέτυχε (ταῖς ναυσὶ τοῦ Ἀλκίδου)=δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. ἐφόρμησις=διὰ πλοίων ἀποκλεισμός, κέρδος ἐνόμισε... ἐφόρμησιν παρασχεῖν=κέρδος ἐνόμισεν, διτε οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆσεις τοῦ Ἀλκίδου) δὲν εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτὸὺς (τοὺς Ἀθην.) νὰ τὰς φυλάττουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

Αθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35-50)

35. παρίσταμαί τι = ἵστημι τι παρ^ο ἐμαυτῷ = ὑποτάσσω. οὓς κατέθετο· ἵδε Γ, 28. καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην=ἐτακτοποίει τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης. ὑπομένων = μένων εἰς τὴν θέσιν του. ἦ δέοκει αὐτῷ· ἐνν. καθίστασθαι.

36. ἔστιν ἀ... ἀπάξειν Πελοποννησίους = ἀν καὶ ὑπέσχετο, διτε θὰ κάμη καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν διτε θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελ. ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν· πρβλ. Γ, 68. γνώμας ἐποιοῦντο = ἐσκέπτοντο. ὑπὸ ὁργῆς = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὁργῆς. δσοι ήβδοι = δσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. 18 ἐτῶν καὶ ἄνω. ἐπικαλούντες=κατηγοροῦντες. ἀρχόμενοι=πιεζόμενοι. προσῆκυνεβάλετο... παρακινδυνεῦσαι=συνετέλεσε προσέτι δχι δλίγον εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς ὁρμῆς (=τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ διτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Πελ. πλεύσαντα εἰς τὴν Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὑποκείμ. τοῦ δήμ. εἶναι τὸ αἱ Πελοπ. νῆες... παρακινδυνεῦσαι, τὸ δὲ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς (= οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν ὁρμῆς) ἀντικείμενον. οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας=δχι κατόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὠρίμου σκέψεως. διαχρώματι τινα

= φονεύω τινά. μετάνοια ἦν... ἢ τοὺς αἰτίους = μετενόουν καὶ ἀνελογίζοντο ἡρέμως, διτὶ ἢ ἀπόφασίς των ἢτο σκληρὰ καὶ φοβερὰ (πρωτάκοντας), δηλ. νὰ καταστρέψουν δλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ δχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον). τοὺς ἐν τέλει· δηλ. τοὺς πρυτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν. αὐθίς γνώμας προθεῖναι = νὰ προτείνουν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. καὶ ἔκεινοις ἔνδηλον ἦν = καὶ ἔκεινοις ἔβλεπον. βουλόμενον τὸ πλέον... βουλεύσασθαι=διτὶ οἱ περισσότεροι πολῖται ἐπεθύμουν νὰ δώσωσι τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσκέψεως. ἀφ' ἑκάστων=ἀπὸ διαφόρους. πιθανώτατος = πειστικώτατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. ἥδη... καὶ ἄλλοτε=σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. ἀδύνατος=ἀνίκανος. διὰ τὸ καθ' ἡμέραν... πρὸς ἄλλήλους=ἐπειδὴ οἱ πολῖται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις σας δὲν φοβεῖσθε οὔτε ἐπιβουλεύεσθε δ ἔνας τὸν ἄλλον. τὸ αὐτό· δηλ. ἀδεες καὶ ἀνεπιβουλευτον. καὶ ὅ τι ἄν... ἀμάρτητε=καὶ εἰς δποιον σφάλμα ὑποπέσετε. ούχ ἤγεισθε=δὲν στοχάζεσθε, ἔννοεῖτε. ἐπικινδύνως ἐς ὑμᾶς μαλακίζεσθαι=διτὶ ἡ μαλακία σας (=ἡπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουργεῖ κίνδυνον εἰς σᾶς. ούκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν=δχι ἵνα σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονοῦν) οἱ σύμμαχοι. διτὶ τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν=διτὶ ἡ ἀρχή, τὴν δποίαν ἔχετε, εἴναι τυραννική. ούκ ἐξ ὧν ἀν χαρίζησθε... περιγένησθε = ἀκροῶνται ὑμῶν (ὑπακούουν εἰς ὑμᾶς) δχι ἔνεκα τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς δποίας κάμνετε εἰς αὐτοὺς μὲ βλάβην σας, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν δποίαν ἥθιέλετε ἀποκτήσει διὰ τῆς ἰσχύος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς διαθέσεως ἔκεινων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἔκεινων). Ἡ ἔννοια· οἱ σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φύσου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς σας παρὰ ἐξ εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς. εἰ βέβαιον... δόξῃ πέροι=ἀν δὲν θὰ μείνῃ τίποτε σταθερὸν ὡς πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν. χείροσι νόμοις... ἀκύροις=προτιμοτέρα (ἰσχυροτέρα) εἴναι ἡ πόλις ἡ ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ἀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν καλούς μέν, ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια περὶ ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· δ Κλέων ὅμως ἐπε-

τηδες συγχέει αύτά, ίνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δήμου. σωφροσύνη=ἀπλότης, μετριοφροσύνη· ἀντιτίθ. πρὸς τὸ ἀκολασία=ἀπεριόριστος ἐλευθερία. δεξιότης =σοφία, πολυμάθεια. οἱ τε φαυλότεροι... οἰκοῦσι τὰς πόλεις =οἱ ἀμαθέστεροι (=οἱ ἀπλούστεροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμαθεστέρους καλύτερον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κυβερνοῦν τὰς πόλεις. τῶν τε αἱεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι = καὶ νὰ φαίνωνται ἀνώτεροι (νὰ ὑπερισχύουν) τῶν ἑκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν (νὰ ἐπικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομικὴ τῶν γνώμη). ὡς ἐν ἄλλοις... τὴν γνώμην = ὁσὰν νὰ μὴ ἥδυναντο τάχα νὰ δεῖξωσι τὴν σοφίαν τῶν (εὐφυΐαν) εἰς ἄλλας σπουδαιοτέρας περιστάσεις. ἐκ τοῦ τοιούτου = τοιαῦτα πράττοντες. τὰ πολλὰ = ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. σφάλλουσι=γίνονται αἴτιοι νὰ δυστυχοῦν (νὰ κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει=εἰς τὴν σοφίαν τῶν. ἀξιοῦσι = παραδέχονται. ἀδυνατώτεροι μέμψασθαι = ὀλιγώτερον ἴκανοι (ἢ οἱ ξυνετώτεροι) νὰ ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καλῶς εἰπόντος). ἀπὸ τοῦ ἵσου = ἀμερόληπτοι. ἀγωνισταὶ = ἀνταγωνισταὶ. ὁρθοῦνται τὰ πλείω = ἐπιτυγχάνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. δεινότητι· ἔνν. δητορικῇ. ξυνέσεως ἀγῶνι = ἀπὸ ἀμιλλαν περὶ τοῦ ποίος νὰ φανῇ σοφώτερος. παρὰ δόξαν=παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. ὁ αὔτος εἰμὶ τῇ γνώμῃ = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἢν δηλ. καὶ ἐν τῷ προτέρῳ ἐκκλησίᾳ). προτιθέναι λόγον (γνώμας, διαγνώμην) λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ προέδρων) τῶν συγκαλούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεχόντων τὴν ἀδειαν εἰς τοὺς πολίτας νὰ δミλοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων=οἱ δποῖοι ἔγιναν πρόδεινοι χρονοτριβῆς. ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἡδικηότων μᾶλλον=πρᾶγμα τὸ δποῖον συμφέρει (ῳφελεῖ) μᾶλλον ἐκείνους, ποὺ ἔχουν διαπράξει ἀδικημα. ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὁργῇ δηλ. ἢ ἂν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως=μὲ ὀλιγωτέραν ὁργήν. ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν... ἀν λαμβάνοι=ἡ ἀμυνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβολήν), ἐπειδὴ εἶναι ἰσοδύναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ λαμβάνῃ ὀπίσω τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. ἀξιώσων ἀποφαίνειν... καθισταμένας=δ ὀποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ ἀποδεῖξῃ, δτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδικία) εἶναι ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ

εἰς τοὺς συμμάχους. Ὁ Κλέων ἐγταῦθα θέλει νὰ δεῖξῃ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὅποιαν νομίζει, ὅτι θὰ περιπέσῃ ὁ ἀντίθετος ὁρίτωρ. Ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δὲ νὰ ἀποδεῖξῃ τις τὸ ἀνωτέρῳ, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληνίων ὁφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν Ἀθ. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληνίων. τῷ λέγειν πιστεύσας... ἀγωνίσαιτ' ἀν=πεποιθὼς εἰς τὴν ὁριορικήν του δεινότητα ἡμπορεῖ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποδεῖξῃ, ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῆ. κέρδει ἐπαιρόμενος=ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (δωροδοκήσας). τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας=μετὰ κόπου παρασκευάσας εὑρεπή (ὠραίον) λόγον (μὲ δλα τὰ ὁριορικὰ κοσμήματα). παράγειν πειράσεται=θὰ προσπαθήσῃ νὰ σᾶς ἔξαπατῃ. ἄθλα=ῳφέλεια, τιμῇ. αὕτῃ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει=αὕτῃ δὲ ἀναλαμβάνει τὸ βάρος τῶν κινδύνων. κακῶς ἀγωνισθεοῦντες=κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας. θεαταὶ λόγων¹ ὅπως εἰς τὰ θεάματα, ἐνδιαφέροσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ὁριόρων καὶ ὅχι διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν διοίων πρόκειται. ἀκροαταὶ τῶν ἔργων² κρίνετε τὰ πράγματα ὅχι ὅπως πραγματικῶς ἔχουν, ἀλλ' ὅπως τὰ παριστάνουν οἱ ὁριόρες. σκοποῦντες ως δυνατὰ γίγνεσθαι=κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν. εὖ=πιθανῶς, εὐγλώττως. τὰ δὲ πεπραγμένα³ ἐνν. σκοποῦντες=κρίνοντες τὰ πράγματα. καλῶς=μὲ ὠραίους λόγους. οὐ τὸ δρασθέν... ἀκουσθὲν=πιστεύσαντες ὅχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὁριαλμῶν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ἀκουσθὲν=ὅχι εἰς δσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ' εἰς δσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ὁριόρων. ἐπιτιμάω=ἐλέγχω, κατακρίνω. μετὰ καινότητος λόγου... ἄριστοι=εἰς τὸ νὰ ἀπατᾶσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἰσθε ἐπιτηδειότατοι. μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ=ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειχθέντος ὁρθοῦ (ἀληθοῦς). δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων=ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἑκάστοτε ἀσυνήθη (παραδόξα). ὑπερόπται τῶν εἰωθότων=καταφρονηταὶ τῶν συνηθισμένων. μὴ ὕστεροι... τῇ γνώμῃ=νὰ μὴ φαίνεσθε, ὅτι ἀργότερα παρηκολουθήσατε αὐτοὺς μὲ τὴν διάνοιάν σας (ἡ ὅτι καθυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). ὀξέως δέ τι... πρόθυμοι = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὑφυῶς, εἰσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὶν τελειώσῃ, καὶ νὰ προεικάσετε αὐτά. ζητοῦντες... ζῶμεν = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινὰ κόσμον, ἵνα εἴπω οὕτω, παρὰ τὸν

πραγματικόν. ἀπλῶς = ἐν συντομίᾳ. ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι = ήττωμενοι ὑπὸ τῆς τέρψεως τῆς ἀκοῆς. σοφιστῶν θεαταῖς... βουλευούμενοις = διοιάζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἵ δποιοι κάθηνται ὡς θεαταὶ σοφιστῶν (διδασκάλων δητορικῶν λόγων) μᾶλλον παρὰ μὲ ἀνθρώπους σκεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

39. μάλιστα δὴ μίαν πόλιν = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην πόλιν. καὶ αὐτοί... οὐκ ἄφρακτοι ἡσαν=οὖ μόνον ἐπροστατεύοντο ὑφ^ο ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔδιοι δὲν ἡσαν ἀπροφύλακτοι ὡς πρὸς τὴν παρασκευὴν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. ἐς τὰ πρῶτα = τὰ μέγιστα. ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν· τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (=ἀνίστασθαι ἐπὶ τινα) δηλοῖ τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀφίστασθαι τὴν ἀμυντικήν, τὴν γινομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Ὁμοίως ἐπανάστασις καὶ ἀπόστασις. στάντες=συμμαχήσαντες. ἔχειρώθησαν^εννοεῖτοὺς Αἰγινήτας, Ποτειδαιάτας, Ναξίους. παρέσχεν^ενκον=έκαμε νὰ διστάσουν. δεινὰ=εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως=κατώτερα τῆς θελήσεώς των· διότι ἐπεθύμουν τὴν ἐντελῆ καταστροφήν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἥμων. ἀξιώσαντες... προθεῖναι = ἀφοῦ ἀπαξ ἀπεφάσισαν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν ἀντὶ τοῦ δικαίου. εἴωθε τῶν πόλεων... ἐς ὕβριν τρέπειν = ἢ ἀπροσδόκητος (ἀνέλπιστος) εὐτυχίασυνήθως παρεκτρέπει εἰς ἀλαζονείαν (καθιστᾶ ὑπεροπτικάς) ἐκείνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς δποίας ἥθελεν ἔλθει (ἢ εὐτυχία αὕτη) εἰς ἀνώτατον βαθμὸν καὶ εἰς βραχύτατον χρόνον. τὰ πολλά... ἢ παρὰ δόξαν = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ σύμφωνοι πρὸς τὸν δρθὸν λόγον, τὴν τακτικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπισυμβάνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ αἱ ἀπροσδόκητοι. χρῆν δέ... τετιμῆσθαι = ἔπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύσωι ποσῶς ἔξαιρετικῆς τιμῆς παρῷ ἥμῶν. οὐκ ἀν ἐς τόδε ἔξεν^ενθρισταν = δὲν θὰ ἔφθανον εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἔφεροντο τόσον ὑπεροπτικῶς). καὶ ἄλλως· δηλ. ἐκτὸς τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. τὸ θεραπεύον=τοὺς θεραπεύοντας. τὸ μὴ ὑπεῖκον=τοὺς μὴ ὑποχωροῦντας. ἀπολύω = ἀθφῷ. νῦν πάλιν... εἶναι=τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσιν (εἰς τὴν πόλιν). τῶν ὀλίγων=τῶν ὀλιγαρχικῶν. κίνδυνος=ἀγών. Οἱ Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τῶν "Αθηναίων ἢ μετὰ τῶν Ἀθ. κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμη-

σαν τὸ πρῶτον. ἀνήκεστος = ἀθεράπευτος. ὅμεν ἀποκεκινδυνεύσεται. . . ψυχαὶ = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθὺς θὰ περιέλθουν εἰς ἔσχατον κίνδυνον. τῆς ἔπειτα προσόδου. . . στερήσεσθε = θὰ στερηθῆτε τοῦ λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ὃς ἐκ τῆς δροίας εἰμεθα ἵσχυροι.

40. οὐκουν δεῖ... ώνητὴν=δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάμωμεν νὰ ἐλπίζουν), δτι δύνανται εἴτε εἰς λόγον πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἴτε διὰ χρημάτων νὰ ἔξαγοράσουν ὑμᾶς. Ἐνταῦθα ὑπαίνσεται τοὺς ἀντιπάλους ὅτιορας. ξυγγνώμην.... ληψονται = ὃς ἀφοροῦν συγγνώμης (ὃς ἐλαφρούντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, δτι ἡμαρτον ἀνθρωπίνως (=δτι ὃς ἀνθρωποι ἔπειτασαν). ξύγγνωμον = ὅξιον συγγνώμης. τότε δηλ. ἐν τῷ χθεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμην). διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα=διατείνομαι, δτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλετε τὰ προσαποφασισμένα (ἴσχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). ἡδονὴ λόγων = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. οὔτ' ἀντοικτιοῦντας (ἀντοικτίζω) = οἵτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οἰκτον. ἔξ ἀνάγκης τε διότι ὥσαν ὑπήκοοι. ἔξουσιν ἀγῶνα=θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δεῖξωσι τὴν ἴκανότητα τῶν (τὴν δητοικήν των δεινότητα). βραχέα ἡσθεῖσα = ἐπ' ὀλίγον εὐχαριστηθεῖσα. ἐκ τοῦ εὐ εἰπεῖν... εῦ ἀντιλήψονται = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ὃς ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ὅτιορας ὃς δωροδοκοῦντας. ἡ ἔπιείκεια... ὑπολειπομένους=ἡ ἔπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἐκείνους, οἱ δροίοι μέλλουν νὰ είναι καὶ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἐκείνους, οἱ δροίοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἔπιείκειαν ἡμῶν) ἀμετάβλητοι· δηλ. δροίως ἔχθροι (πρώτοι καὶ πρότερον). οὐ χαριεῖσθε = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. ὑμᾶς αύτούς.. δικαιώσεσθε (=καταγγάλωσεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἁυτόν σας δικαίως (δτι τυραννικῶς ἀρχετε). οὐ χρεῶν ἀν ἀρχοιτε=ὑμεῖς δὲν ἡμιπορεῖτε νὰ ἀρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἀρχετε αὐτῶν, ἐνῷ δὲν πρέπει. ξυμφόρως· δηλ. ὑμῖν αὐτοῖς=πρὸς τὸ συμφέρον σας. οὐ προσῆκον· αἴτιατ. ἀπόλ.=ἐνῷ δὲν ἔπειτε. ἀνδραγαθίζομαι=ἔπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γενναιοφροσύνην. ἐκ τοῦ ἀκινδύνου=ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. τῇ αὐτῇ ζημίᾳ· ἐνν. ἢ ἀν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ

ύμᾶς περιγενόμενοι ύμῶν=μὲ τὴν ἰδίαν τιμωρίαν, τὴν δόποιαν θὰ σᾶς ἐπέβαλον αὐτοί, ἀν σᾶς ἔνικων. ἀναλγητότεροι = ἀναισθητότεροι. διαφεύγοντες δηλ. τὸν κίνδυνον. προῦπτάρξαντας = ἀφοῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας. οἱ μὴ ξὺν προφάσει... ὑπολειπομένουν ἔχθροῦ = οἱ ἄνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντες τινα καταδιώκουσι μέχρις ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἔντελῶς, διότι φιβοῦνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἔὰν διασωθῇ) ἔχθροῦ κίνδυνον. ὁ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ... τοῦ ἀπὸ τῆς ἵσης ἔχθροῦ=δποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πάθη κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἔὰν διασωθῇ ἀπὸ ὅ, τι θὰ ἥτο, ἔὰν ενδίσκετο ἐν ἵση μοίρᾳ (δηλ. ἀν ἔβλαπτεν ἐπίσης τὸν ἀντίπαλον, δπως καὶ αὐτὸς ἔβλαψεν αὐτόν). γενόμενοι ὅτι... πάσχειν = ἔλθόντες μὲ τὸν νοῦν σας δσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμὴν τῶν παθημάτων. νῦν ἀνταπόδοτε... ἀμνημονοῦντες=νῦν ἀνταποδώσατε τὰ ἵσα (ὅ, τι ἡθέλετε πάθει), χωρὶς νὰ δείξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῶν τύχην καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπειλήσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κίνδυνον. τῶν πολεμίων δηλ. τῶν κυρίως ἔχθρῶν, τῶν Πελοποννησίων.

Δημηγορία Διοδότου.

(Γ, 42 - 48)

42. οὔτε τοὺς προθέντας... αἴτιῶμαι = οὔτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. τοὺς μεμφομένους=ἐκείνους, οἱ μεμφόμενοι παραινοῦσι (ἀξιοῦσι). μεγίστων δηλ. συμφερόντων. εύθουλία=δόθη σκέψις. φιλεῖ γίγνεσθαι μετ' ἀνοίας=ἡ δογγὴ συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. τὸ δέ δηλ. τάχος. μετὰ βραχύτητος γνώμης=μετὰ περιωρισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ. τῆς δορθῆς σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπειγεται τις. τοὺς λόγους· τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38 «θεαταὶ... λόγων». διαμάχεται μή...γίγνεσθαι=δισχυρίζεται, ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἐκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). ἴδια τι αὐτῷ διαφέρει = ἔχει κάποιο ἴδιαίτερον (προσωπικὸν) συμφέρον. εἰ βουλόμενος... ἀκουσομένους. Ἡ σύνταξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω : εἰ ἡγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλοιτο πεῖσαι αἰσχρόν τι, οὐκ ἀν δύναιτο εῦ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (=τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δὲ εὖ διαβάλοι, ὅτι ἐκπλήξειν ἀν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ

ἀκουσομένους. εὗ διαβαλών· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος «ἄπο τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων». Ἐνταῦθα θέλει ὁ ὅγητωρ νὰ δεῖξῃ, δτὶ ἡ διὰ τοῦ εὗ διαβαλεῖν ἔκπληξις, δι' ἵς οὗτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ πεῖσαι αἰσχρόν τι. Ὅπανίσσεται δέ, δτὶ ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα τοῦ εὗ πεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ εὗ διαβαλεῖν, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἔξυπη-
ρετεῖ τὸ σύμφρεδον του. χαλεπώτατοι δέ... ἐπίδειξίν τινα = ἐπι-
κινδυνότατοι δὲ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τὸν ἀντιπάλους των ὅγη-
τορας, ποὶν ὅμιλήσουν (οὗτοι), δτὶ χάριν χοημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδει-
κτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος
ἐν 38 «κέρδει ἐπαιρόμενος». ἀπεχώρει· δηλ. τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ
βήματος. ἔνυνετώτερος ἢ ἀδικώτερος=ἀσύνετος μᾶλλον ἢ ἀδικος.
ἀδικίας ἐπιφερομένης=δταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). μὴ
τυχὼν=ἄν δὲν ἐπιτύχῃ (τὸν σκοπόν του). ἀδικος· δηλ. εἰς τὴν πόλιν
ῶς λαβὼν δῶρα. ἐν τῷ τοιῷδε=ἐν τοιαύῃ περιστάσει. φόβῳ· δηλ.
μὴ κατηγορηθοῦν ὡς δωροδοκοῦντες. πλεῖστ' ἄν ὁρθοῖτο... πολιτῶν
=πάρα πολλὰ ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ (ἢ πόλις), ἐάν εἶχεν ἀνικάνους εἰς
τὸ λέγειν τὸν τοιούτους πολίτας (τὸν φιλοκατηγόρους). ἀπὸ τοῦ ἕ-
σου=ἐπὶ λίσοις δροῖς, λίσος πρὸς τὸν ἀντιπάλους (μὴ δύντας δηλ. ὑπό-
πτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ δποῖον τὸν δέτει εἰς κατωτέραν μοῆ-
ραν). τῷ πλεῖστα εὗ βουλεύοντι=εἰς τὸν δίδοντα πλεῖστας ὁρθὰς
συμβουλάς. προστιθέναι τιμῆν· ἐκ τοῦ χοὴν=νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἔξαι-
ρετικήν) τιμὴν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ. τὸν μὴ τυχόντα γνώμης=τὸν μὴ
ἀριστα συμβουλεύσαντα. οὐχ ὅπως=οὐ μόνον μὴ ζημιοῦν. ὁ κατορ-
θῶν=δ ἐπιτυγχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. μειζόνων=μεγαλυτέρων
τιμῶν. ὁρέγοιτο (καὶ ἐνταῦθα τὸ ἥκιστα ἄν) τῷ αὐτῷ = τῷ παρὰ
γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν.

43. ταναντία· δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὗ βουλεύοντα καὶ ζημιοῦμεν
τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. φρονήσαντες... κερδῶν=φρονήσαντες
αὐτὸν διὰ τὴν ἀβέβαιον (ἀναπόδεικτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα
κέρδη. καθέστηκε... τῶν κακῶν=κατήντησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐ-
θείας (ἀνευ δητορικοῦ κόσμου) λεγόμενα νὰ εἶναι ἔξ λίσου ὑποπτα πρὸς
τὰ κακά. τὰ δεινότατα = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. ψευσάμενον=
διὰ δητορικῆς ἀποκλανήσεως. διὰ τὰς περινοίας = διὰ τὴν ὑπερβολ-
ῆλην δξύνοιαν. Ἡ ἔννοια εἶναι: διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἀπλῆν πα-

οαδοχήν τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ἔξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἔξονυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. ἀνθυποπτεύεται=ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοι-
βὴν) καθίσταται ὑποπτος. ἀφανῶς πῃ = δι^ο ἀφανοῦς τινος τρόπου.
πρὸς τὰ μέγιστα=προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. χρὴ ἀ-
ξιοῦν... σκοπούντων = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν, δπως ἡμεῖς οἱ
ὅντορες διμιλῶμεν βλέποντες δὲ λίγον «πιὸ μακρὺν» ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ δποῖοι
κρίνετε μετὰ βραχείαν σκέψιν. ἐν τῷ τοιῷδε=εἰς τοιαύτην κρίσιμον
περίστασιν. ὑπεύθυνον *ὑπεύθυνος ἥτο πᾶς δ προτείνων γνώμην τι-
νά, διότι ἥδύνατο νὰ κατηγορηθῇ διὰ τῆς γραφῆς παρανόμων, ἐνῷ
δ ἀκούων, δ ἀηδος, ἥτο ἀνεύθυνος. ὁ ἐπισπόμενος=δ ἀκολουθήσας
τὴν γνώμην του (δ πεισθεὶς). πρὸς ὅργην ἥντινα... ζημιοῦτε=έαν
ποτε περιπέσητε εἰς κανὲν σφάλμα, παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν ἔξαψιν,
τὴν δποίαν τύχην νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε τὴν μίαν γνώμην τοῦ πείσαντος.
Τὸ ἥντινα τύχητε εἰς τὸ ζημιοῦτε. Τὸ πλῆρες δὲ εἶναι: πρὸς ὅργην
(πρός), ἥντινα τύχητε (ζημιοῦντες)=εἰς πρώτην τυχαίαν ἔξαψιν σας.

44. παριέναι καὶ πάροδον ποιεῖσθαι λέγεται ἐπὶ τῶν ὅητό-
ρων, οἱ δποῖοι ἀναβαίνονταν εἰς τὸ βῆμα, διὰ νὰ διμιλήσουν. ἀντερῶν·
δηλ. τῷ Κλέωνι. δ ἄγων=ἡ συζῆτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). καὶ τοῦτο·
ἔτεθη ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως=καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτο, τὸ δποίον
ἰσχυρίζεται κυρίως δ Κλέων (εἰς τὸ δποίον πρὸ πάντων ἐπιμένει δ
Κλέων). ἔαν· ἔξαρτάται ἐκ τοῦ οὐ κελεύσω. ἐς τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ
μέλλον. τάναντία γιγνώσκω=ἔχω ἀντίθετον γνώμην. τῷ εὐπρεπεῖ
λόγῳ=διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. δικαιότερος γάρ... τάχ' ἀν ἐπι-
σπάσαιτο=ἐπειδὴ δ λόγος αὐτοῦ εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐτότη-
ρὸν δικαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἔαν τὸ κρίνετε σύμ-
φωνα μὲ τὴν δογήν σας κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ίσως ἥθελε σᾶς πα-
ρασύρει (δελεάσει). ὕστε τῶν δικαιών δεῖ=ὕστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγ-
κην νὰ ἀποδεῖξωμεν τὰ δικαιώματά μας. δπως χρησίμως ἔξουσι=
τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χοήσιμοι εἰς ὑμᾶς.

45. οὖν=βεβαίως. πρόκεινται=ἔχουν θεσπισθῆ. τῷδε* δηλ. τῇ
ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. τῇ ἐλπίδῃ.. ἐπαιρόμενοι=οὐδεὶς μέχρι σήμερον,
κρίνας περὶ ἑαυτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) δτι δὲν θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸ κατὰ
τῶν ἔχθρῶν ἐπιχειρημά του, ἔξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρή-
σεως. ἥσσω τῇ δοκήσει=κατωτέρων κατὰ τὴν ἰδέαν της (ἀνεπαρκῆς

κατὰ τὴν γνώμην της). τούτῳ δηλ. τῷ ἀφίστασθαι. πεφύκασι=εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. ίδιος καὶ δημοσίᾳ = ἐν τῷ ίδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. διεξεληλύθασι γε... προστιθέντες=ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν δλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι, ἐπαυξάνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. εἰς πως... ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. παραβανομένων δὲ τῷ χρόνῳ=ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι=καταλήγουν (κατέληξαν) αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον. καὶ τοῦτο δηλ. ἡ θανατικὴ ποινή, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβάνονται). δέος=φόβητρον. οὐδὲν ἔπισχει = δὲν κωλύει καθόλου. ἡ πενία ἀνάγκη... ἡ δὲ ἐξουσία... καὶ φρονήματι = ἐνῷ ἡ μὲν πενία ἔνεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερησεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τόλμην, ἡ δὲ αὐθαλέτος εὐπορίᾳ (δ πλοῦτος· ἐξουσία κυριως=τὸ ἔξεναι ποιεῖν, δ ἂν τις βούληται) ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. αἱ δὲ ἄλλαι ἔυντυχίαι... ἐς τοὺς κινδύνους=αἱ δὲ ἄλλαι περιστάσεις τοῦ βίου ἔνεκα ἐμπαθοῦς τινος δρμῆς γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὄντα λόγον (δπως) ἐκάστη τις κυριεύεται ὑπὸ ἀκαταγωνίστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἔρωτος), ἐξωθοῦσα (ἡμᾶς) εἰς τὸν κινδύνους. Κατ' ἔννοιαν: ἄλλοι μὲν παρακινοῦνται εἰς τὸ ἔγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ δποία τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί. ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, δ δποῖος ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχήτων παθῶν, τὰ δποία κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. ἐν παντὶ =εἰς πᾶσαν περιστασιν. ὁ μὲν (ἔρως) τὴν ἐπιβούλην ἐκφροντίζων, ἡ δὲ (έλπις)... βλάπτουσι=δ μὲν ἔρως μετὰ κόπου καὶ φροντίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἐλπὶς τὴν εὔπορίαν (τὴν σύνδρομήν τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προϋποθέτουσα, πλείστα βλάπτουσι. καὶ ἡ τύχη... ἐπαίρειν=καὶ ἀληθῶς (=καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδόλως ὀλιγάτερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρασύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. ἀδοκήτως γάρ... προάγει=διότι ἀπροσδοκήτως ἐνίστε παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (=ἐξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ δσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. καὶ οὐχ ἥσσον=καὶ μάλιστα. δσφ=καθδσον, διότι. ἄλλων ἀρχῆς =εἰς τὸ νὰ ἀρχῇ ἄλλων. ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασε=φαντάζεται τὸν ἔαυτόν του κάμποσο(=τι) ισχυρότερον παρ' δσον πραγματικῶς εἶναι. ἀλογίστως=ἀπερισκέπτως. πολ-

λῆγες εὐηθείας, ὅστις οἶεται=πολὺ ἀφελές εἶναι, ὅστις (=εἴ τις) νομίζει. τῆς ἀνθρωπίνης... πρᾶξαι = ἐνῷ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθάνεται δρμήν (ῳθεῖται ἔνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. ἀποτροπὴν ἔχειν=νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ διὸ ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις δρμήν ὁ Διόδοτος ἀνάγει εἰς τὸν φυσικὸν νόμον, οἱ διοῖοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. καταλύω=ἔξαλείφω, παύω. ἔλθοι ἀν ἐς ἔντομον=δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμόν. τὴν δαπάνην=τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν = καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρώνῃ φόρον. ἔκεινως δὲ=κατ' ἔκεινον δῆμος τὸν τρόπον (τὸν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνύμενον). ἀντιτίθεται πρὸς τὸ νῦν μὲν. τίνα οἴεσθε... ἐς τοῦσχατον=ποία πόλις νομίζετε, ὅτι δὲν θὰ προτιμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἐσχάτης ἔξαντλήσεως (μέχρις ἐσχάτων). εἰ τὸ αὐτό... ἔνυμβηναι= ἐὰν ἡ βραδεῖα ἢ ταχεῖα συνεννόησις εἶναι τὸ ἵδιον πρᾶγμα. καθημένοις=πολιορκοῦσι. διὰ τὸ ἀξύμβατον=διότι οὐδένα συμβιβασμὸν δεχόμεθα. τῷδε· δηλ. τῇ προσόδῳ. μετρίως = μὲ μετριοπάθειαν. ὅπως ἔξομεν... χρῆσθαι... καὶ μὴ ἀξιοῦν=πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειρίζωμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ χρημάτων. τὴν φυλακήν... τῆς ἐπιμελείας=νὰ φυλάττωμεν τὰς πόλεις (ὅρμώμενοι) ὅχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἥμῶν (τῆς διαγωγῆς ἥμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διοικήσεως). ἐλέυθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον= φαινομενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκούσιως κατὰ τὰς συνθήκας. εἰκότως=εὐλόγως (ἐπειδὴ ἀρχεται βίᾳ). μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι=ὅπως ὅχι μόνον μὴ ἀποστῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς : μήτε νὰ τὸ βάλουν κἄν στὸ νοῦ τους). ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον... ἐπιφέρειν=εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν διιγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἔνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. ὁ δῆμος=ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 39 « τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε ». ἀντικαθισταμένης= ἀντιπάλου. καταστήσετε=θὰ παράσχητε (εἰς τὸν διλιγαρχικὸν). προδειξάντων... κεῖσθαι=ἀφοῦ προηγούμενως ἐδείξατε, ὅτι ἡ ἀντὴ τιμωρία περιμένει (τὸν ἀδικοῦντας καὶ τὸν μή). μὴ προσποιεῖσθαι·

δηλ. μὴ (ἀδικῆσαι αὐτοὺς) προσποιεῖσθαι=νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ δόχι, δηλ. ὅτι δὲν ἡδίκησαν. καὶ τοῦτο· δηλ. ἐκόντας ἀδικηθῆναι ἢ διαφθεῖραι. κάθεξις = κατοχή, διατήρησις. καὶ τὸ τοῦ Κλέωνος... ἐν αὐτῷ (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτοὺς) ἄμα γίγνεσθαι = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἴσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. Ἀλλως: δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντῷ εἰς τὰ ἐν 40 « πειθόμενοι μὲν ἔμοι τά τε δίκαια ».

48. γνόντες· μετ' ἀπαρμφ.=κρίναντες. ἀμείνων· ἐνν. τῶν βουλευμάτων τοῦ Κλέωνος. οἴκτῳ πλέον νείμαντες=ἀποδώσαντες περιστοτέραν σημασίαν εἰς τὸν οἴκτον. οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐώ προσάγεσθαι=ἀπὸ τὰ δποῖα οὐδὲ ἐγὼ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρεσθε (καὶ δχι μόνον δ Κλέων). ἀπ' αὐτῶν=ἔξι αὐτῶν (τὰ δποῖα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου παραινοῦνται ὑπ' ἔμοι) δρμάμενοι (=ἀπό). δστις εῦ βουλεύεται... ἀνοίᾳ ἐπιών = δστις σκέπτεται δρθῶς ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίων μέτρων ἔναντίον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπερισκέπτως.

49. μάλιστα ἀντιπάλων=ἔξι ίσου πειστικῶν. ἥλθον ἐς ἀγῶνα δμως τῆς δόξης=εφιλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν διὰ τὸ προηγούμενον ψήφισμα μετάνοιάν των (=δμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν δποίαν ὠφειλον νὰ λάβουν). ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι=ἥλθον σχεδὸν ίσοι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. κατὰ σπουδὴν=ἐν σπουδῇ. μάλιστα = ἀκριβῶς. ἄλφιτα=ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆς. ἐλαύνω = κωπηλατῶ. ἄλφιτα... πεφυρμένα = ἄρτους ίζυμωμένους μὲ οἶνον καὶ ἔλαιον. ὕπνον ὕροῦντο = ἔπαιρον ὕπνον. κατὰ μέρος = διαδοχικῶς. πνεῦμα = ἀνεμος. ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. ἡ μὲν ἐπρόλαβε καὶ ἥλθε τόσον πρωτύτερα, δσον ἥρκει, διὰ νὰ ἔχῃ ἀναγγώσει (μόνον) δ Πάχης τὸ ψήφισμα. ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται=φθάνει κατόπιν αὐτῆς. παρὰ τοσοῦτον ἥλθεν ἡ Μυτ. κιδύνου = τόσον πλησίον τοῦ κινδύνου ἥλθεν ἡ Μυτ. (τόπον πολὺ ἐκινδύνευσε).

50. γνώμη=προτάσει. κλήρους ποιήσαντες=διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμήματα. Αἱ κληρουχίαι εἰχον διττὸν λόγον, ἀφ' ἐνὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἔτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀντημόνων. τοῖς θεοῖς ἔξειλον ιεροὺς=ἔξεχόρισαν διὰ τοὺς θεούς, ὅστε νὰ εἶναι ιεροί. τοὺς λαχόντας=τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου. ταξάμενοι... φέρειν=ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνουν· οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθωσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κυρίους των ἀντὶ δύο μνᾶν ἐτησίως. ύπήκουον = ἦσαν ὑπήκοοι.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. χειμῶνι^τ τοῦ 431 π. Χ. νόμος=ἔθιμον. πρῶτον^τ οὗτοι εἰναι^τ οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν κεφ. 19 καὶ 22 ἀναφερομένας μάχας, κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ. ὅστα^τ οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἔκαιοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ ὅστα αὐτῶν ἀνεκομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν ἐπισήμου ταφῆς. προτίθενται=ἐκθέτονται (Ισως ἐν τῇ ἀγορᾷ). ἀπογενόμενοι=οἱ ἀποθανόντες. πρότοιτα^τ ἐπίο.^τ=ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. σκηνὴ=παράπηγμα. ἐπιφέρω=φέρω καὶ θέτω ἐπάνω^τ τὰ ἐπιφερόμενα ἥσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκεύη ποικίλα. λάρναξ=τεφροδόχος κάλπη. κυπαρισσίνας^τ διὰ τὸ ἔύλον τὸ στερεόν καὶ εὔσμον. κλίνη=φέρετρον. φέρεται^τ δηλ. διὰ τῶν χειρῶν. ἐστρωμένη=σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνος. ἀφανεῖται^τ ἐπὶ ἔκεινοι τῶν ὅποιων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. ἀναίρεσις=τὸ σήκωμα^τ Ιδίως ἐπὶ τῶν νεκρῶν καὶ διτῶν πρὸς ταφήν, ἀνακομιδή. ἔνυνεκφέρει=συμπαρακολουθεῖ. ὁ προσήκων=συγγενής. πάρεισι^τ αἱ γυναικεῖς δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφοράν, ἀλλὰ μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον αἱ συγγενεῖς. τιμέασι^τ δηλ. τὰς λάρνακας. σῆμα=νεκροταφεῖον. προαστίου^τ τοῦ ἔξι Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν Ἀγ. Τριάδα. αἱέστ^τ ἀφ^τ ὅτου δηλ. καθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως πρὸ τῶν Περσικῶν. αὐτοῦ^τ ἐν Μαραθῶνι, διπον σφέζεται μέχρι σήμερον. γνώμη=νοῦς. προήκω=ὑπερέχω. ἀξίωσις=ὑπόληψις. ἐπ^τ αὐτοῖς^τ=πρὸς τιμὴν αὐτῶν. ὀπότε ἔνυμβαίνη αὐτοῖς^τ δηλ. χοησθα^τ ι τῷ νόμῳ =δισάκις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτη εὐκαιρία. οὖν=τέλος πάντων. καιρὸς ἐλάμβανε=ἔφθασεν ἡ κατάληξ στιγμή. ως ἐπὶ πλείστον τοῦ ὄμιλου=εἰς δόσον τὸ δυνατόν περισσότερον μέρος τοῦ συνηθροισμένου πλήθους, διὰ νὰ τὸν ἀκούοντας οἱ περισσότεροι.

35. τὸν προσθέντα^τ καὶ ὁ Περικλῆς πιθανῶς ἡγγόει αὐτόν^τ ἄλ-

λοι ὑπέθετον τὸν Σόλωνα, ἄλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἄλλοι τὸν Ἀριστείδην. οἶα· δηλ. ἡ μεγαλοπρεπής προπομπή, οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ ἡ σεμνὴ ταφὴ. τάφος = ταφή. καὶ μή... κινδυνεύεσθαι... πιστευθῆναι = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ (αἱ διακεκομέναι ὑπῆρεσι) πολλῶν εἰς τὰς χειρας ἐνδὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῇ δηλ. πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὅμιλησῃ), μετρίως = προσηκόντως, ἐπιτυχῶς. ἐν φῷ = ἐν ζητήματι, ἐν τῷ δποιώ. ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας = ἡ ἰδέα περὶ τοῦ ὅτι ὁ ὥρτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. βεβαιοῦται = ἔξασφαί λέγεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). ξυνειδῶς = ὁ γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπαινούμενων). ἐνδεεστέρως = ἐλλιπέστερον. ἀπειρος· δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων. πλεονάξεσθαι = λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικάτερον (ὅτι ἔξογώνονται). ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν = ὑπερβαῖνον τὰς δυνάμεις του. μέχρι τοῦδε... εἰσί... ὧν ἥκουσε = ἐφ' ὅσον ἔκαστος φαντάζεται, ὅτι καὶ ὁ Ἱδιος εἶναι ἴκανὸς νὰ πράξῃ τι ἔξι ἐκείνων, τὰ δποια ἥκουσε. τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν (ὅν ἥκουσε) = εἰς πᾶν δὲ ὅτι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις του. τοῖς πάλαι οὕτως ἔδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν = ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εὑρέθη δρόθον, ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα ἔχουν καλῶς. χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν = πρόπει καὶ ἐγὼ νὰ προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἕκαστου. ὡς ἐπὶ πλεῖστον = ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

36. ἐν τῷ τοιῷδε = ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, οἶα ἡ προκειμένη. ἡ τιμὴ τῆς μνήμης = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μνημονεύωνται πρῶτοι. διαδοχῆ = διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μεταγενεστέρων). ἔκεινοι· δηλ. οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν. πατέρεος· δηλ. οἱ ἀπὸ τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης (446 π. Χ.), δις δ' Ἀριστείδης, Κίμων, Ξάνθιππος. δῆσην ἔχομεν ἀρχὴν (= ἐπικράτειαν) αὐτῇ ὥρισθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν τῷ 445 π. Χ. τὰ πλείω· δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κοράτους δργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπανέησιν τῶν φόρων κλπ. καθεστηκεῖα ἡλικία = ἡ ἡλικία, καθ' ἦν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὥριμος ἀνδρικὴ ἡλικία). μάλιστα = περίου. πᾶσι· ἐνν. χρήματα, πεζίκην καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρούρια. ἐπ' αὐτά· δηλ. εἰς τὴν παρούσαν Ισχύν. ἐπιτήδευσις = διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ Ἰδιωτικῷ καὶ δημόσιῳ βίῳ, ἀρχαί. πολιτεία = δημόσιος βίος, πολιτική. τρόποι

Χρ. Παπαναστασίου

=τρόποι σκέψεως και ἐνεργείας, χαρακτήρ. ἐπὶ τῷ παρόντι=εἰς τὰς παρόντας περιστάσεις. ὁ πᾶς ὅμιλος=ὅλον τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος. ἐπακοῦσαι=μετὰ προσοχῆς (=ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. οὐ ζηλούσῃ=ἡ ὁποία δὲν ζηλεύει (ὅπως δηλ. η τῶν Λακεδαιμονίων, η ὁποία ἀντέγοαψε τοὺς νόμους τῆς Κορήτης). τισὶν=εἰς πάντα ἄλλον. διὰ τὸ μή... οἰκεῖν=διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα) οὕτως, ὡςτε νὰ στηρίζεται ὅχι ἐπὶ τῶν δλίγων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ. μέτεστι... πᾶσι τὸ ἵσον=πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ίσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς Ἰδιωτικάς των ὑποθέσεις. κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν=ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατάλληλον ἐκλογὴν) τῶν προσώπων, τῶν ἐκλεγομένων διὰ τὴν διοικησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους... προτιμᾶται=καθ' ὅσον ἔκαστος ἐν τινι κλάδῳ διακρίνεται μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ίκανότητός του η ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεώς του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοικησιν τῶν κοινῶν). ήτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἕκαστου καὶ ὅχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. Ἐν Σπάρτη τούναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἀν δὲν εἰχον ἀρετὴν, τὴν δὲ πόλιν ἐκνιβέοντας μόνον οἱ ὅμιοι. κατὰ στενίαν=πένης ὅν. ἀξιώματος ἀφανείᾳ=διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν =ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιτεύματος ἀνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ἥμῶν (τὸν δημόσιον βίον). καὶ ἐξ τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμοιβαίας ὑποφίας (= καχυπότου ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν. Ὅπαινισσεται καὶ ἐγταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἔξήταζον τί πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. οὐδὲ ἀξιημίσους μὲν λυπηρὰς δέ... προστιθέμενοι = χωρὶς νὰ στενοχωρούμεθα διὰ ποάξεις ἄλλων, αἱ δοποῖαι δὲν εἶναι μὲν ἄξιαι τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς δσους τὰς βλέπον. τὰ δημόσια... οὐ παρανομοῦμεν=εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. τῶν ἐν ἀρχῇ = τῶν ἀρχόντων. ἀκροάσει = δι² ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. κείνται = εἶναι νομοθετημένοι. ἄγραφοι=οἱ ἡθικοὶ νόμοι (οἱ δοποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων).

38. καὶ μὴν καὶ = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ ἀλλφ βίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἐλευθερούτης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις). ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐποδισάμεθα = εὔρομεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (ψυχαγωγίας). διετήσιος = ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος γινόμενος. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλήθος ἕιօρτῶν. νομίζοντες ἀγῶσι = χρώμενοι. . . ἤδιαι κατασκευαῖ· ἤδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν (ἐπιπλώσεις). ὃν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει = ἡ ἐν τῶν ὅποιων εὐχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλύει τὴν δυσθυμίαν). ἐπεσέρχεται = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν. . . ἀνδρώπων = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ προϊόντα (=ἀγαθὰ) τῶν ἄλλων χωρῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὅποιας ἀπολαύσωμεν τὰ προϊόντα τῆς Ἀττικῆς (=τὰ αὐτοῦ γιγνόμενα).

39. τῶν πολεμικῶν μελέταις = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως. οὐκ ἔστιν ὅτε = οὐδέποτε. ξηνηλασίαι = ἀπελάσεις ξένων· ὅπως δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτῃ διὰ τὸν φόρον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ἥθη των. ἀπάταις· ὅπως δηλ. ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης, διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἐχθρούς. τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξ τὰ ἔργα εὐψύχω = (πιστεύοντες) εἰς τὴν ἔμφυτον (προσωπικήν) ἡμῶν γενναιοψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν τῆς δοάσεως). παιδεῖαι = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ῶς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς). ἀνειμένως = ἀνέτως. ισοπαλῆς = ισοδύναμος. καθ' ἔαυτοὺς = μόνοι των. τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες = ὅταν ἡμεῖς οἱ ἤδιοι (=αὐτοὶ) εἰσβάλωμεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄλλων. οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ... τὰ πλείω κρατοῦμεν = μαχόμενοι ἐν τῇ ἔνη γῇ νικῶμεν εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ὑπὲρ βιωμῶν καὶ ἐστιῶν ἀμυνομένους. διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλά.. ἐπίπεμψιν = διότι εἰς πολλὰς κτήσεις ἀποστέλλομεν ἀνδρας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἤδιοις. προσμείγνυμι = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι. αὐχῶ = καυχῶμαι. καίτοι εἰ ὁρθυμίᾳ μᾶλλον... κινδυνεύειν = καὶ ὅντως ἐνῷ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἀνετον διαιταν (ὅρθυμίᾳ = ἀνέτως διαιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἀσκησιν (= πόνων μελέτῃ) καὶ μὲ ἀνδρείαν προερχομένην μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς ἡμῶν = τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). περιγίγνεται ἡμῖν... μὴ προκάμνειν = ἔχομεν τὸ

πλεονέκτημα νὰ μὴ ἀποκάμινωμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (=ἔνεκα τῶν ἔναγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὅποιας προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). αἱεὶ μοχδούντων=τῶν ὑποβαλλομένων εἰς συνεχεῖς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις. ἄξιαν εἶναι· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐνν. φημί.

40. εὔτελεια=λιτότης. φιλοσοφῶ=ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. μαλακία=τρυφηλότης. φιλοκαλοῦμεν... ἄνευ μαλακίας=θεραπεύομεν τὰς ωραίας τέχνας μὲ μικρὰν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς νὰ ἔκθηλυνώμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διότι οἱ Λακ. κατηγόρουν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ, ἔνθι αὐτοὶ ἐφιθοῦντο μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἔκθηλύνουν. πλούτῳ ἔργου... χρώμεθα=καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν μᾶλλον ὡς ἀφορμὴν (κινητήριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἢ ὡς ἀφορμὴν πρὸς κομπορρημοσύνην (ἐπίδειξιν). καὶ τὸ πένεσθαι... αἰσχιον=τὸ νὰ ὀμοιογῇ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τούναντίον ἐντροπὴ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀτοφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἔργασίας (κατὰ λέξιν : ἀλλά, καὶ ἀν νομίζῃ κανεὶς, δτι τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπὴ εἶναι (αἰσχιον). ἔνι=ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. τοῖς αὐτοῖς εἶναι οἱ πολιτευόμενοι (κυρίως). ἔτέροις¹ εἶναι οἱ ἐπαγγελματίαι. πρὸς ἔργα τετραμένοις=ἔνθι ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ἐπαγγέλματα των. γνῶναι (ἔνι)=νὰ ἔχουν πλήρη γνῶσιν τῶν πολιτικῶν (δημοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτῃ εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσκοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαμόνιοι φαίνεται, δτι δὲν ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. ἄχρεῖος=ἄχορηστος. καὶ οἱ αὐτοὶ ἥτοι κρίνομέν γε... τὰ πράγματα=καὶ ἡμεῖς οἱ ἔδιοι (οἵλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τινάλαχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἀλλων (κυρίως πολιτικῶν) προτεινομένων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ἰδίας δοθάς γνώμας καὶ ντοσάλλομεν αὐτὰς ὑπὸ τὴν κρίσιν ἀλλων (ὡς μέλη τῆς βουλῆς.) ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι... ἔργῳ ἐλθεῖν=ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἥγούμενον) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὶν ἐκτελέσωμεν (πραγματοποιήσωμεν) ὅσα πρέπει νὰ γίνονται. διαφερόντως καὶ τόδε ἔχομεν=ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἔξῆς. ὥστε τολμᾶν=δτι τολμᾶμεν. οἱ αὐτοὶ=συγχρόνως. ἔκλογίζομαι=ὑπολογίζω ἀκριβῶς. μάλιστα² ἀναφ. εἰς τὰ δύο ἀπορέμφατα. ὁ=τοῦτο δὲ=

τούναντίον δύναμης. ἀμαθία= ή τῶν κινδύνων ἄγνοια. όράσιος=ἄλογος τόλμη. λογισμὸς=δόρυ (μελετημένη) σκέψις. ιράτιστοι τὴν ψυχὴν=γενναιοψυχότατοι. τὰ δεινὰ=οἱ κίνδυνοι. διὰ ταῦτα=διὰ τοῦτο (τὸ γιγγώσκειν). καὶ τὰ ἔς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς=καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. βεβαιότερος ὁ δράσας... σφένειν=σταθερότερος φίλος εἶναι δ εὐεργετήσας οὕτως, ὅστε νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῇ ται ζωντανὴ πάντοτε ή ἀνάμνησις τῆς ὁμοίωσης του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῇ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). ὁ δ' ἀντοφείλων...ἀποδώσων=ἐνῷ δ ὑποχρεωμένος εἶναι ὅχι τόσον πρόθυμος (εἶναι ψυχρός) (νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του), ἐπειδὴ γνωρίζει, ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὅχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστῆται εὐγνωμοσύνη ἀλλὰ πρὸς ἔξοφλησιν ὑποχρεώσεως. τοῦ συμφέροντος λογισμῷ=ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ=τὴν πεποίθησιν, τὴν δοπίαν ἐμπνέει ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. ἀδεῶς=χωρὶς νὰ φοβούμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ Ιστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου "Ιωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κίμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. ἔννεπλων=συντόμως. παίδευσις τῆς Ἐλλάδος=σχολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μορφώσεως. καθ' ἔκαστον δοκεῖν... αὕταρκες παρέχεσθαι=νομίζω, ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς πολίτης ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ διαμορφώσῃ (παρέχεσθαι ἄν) τὸν ἕαυτόν του ἴκανόν εἰς πλείστα καὶ ποικιλότατα εἰδη ἀσχολιῶν (=ἐπὶ πλεῖστα εἰδη) μὲ ἔξαιρετικὴν ἐπιδειξιότητα καὶ χάριν (=μετὰ χαρίτων μάλιστα ἀν εὐτραπέλως). κόμπος λόγων=κομπορρημοσύνη. ἔργων ἀλήθεια=ζωντανὴ ἀλήθεια. ἡ δύναμις τῆς πόλεως· περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. τρόπων· οὓς προειπεν ἐν 37. μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς ιρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται=μόνη ἐξ ὅλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης γνώμης). τῷ πολεμίῳ... ύψῳ οἴων κακοπαθεῖ =δίδει εἰς τὸν ἔχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ, ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιτάλων) κακοπαθεῖ. κατάμεμψιν=ἀφορμὴν παραπόνων. σημεῖα=μνημεῖα

(τὰ δποῖα σφζόμενα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Πεικλέους λεγομένων). οὐδὴ=δχι δά. τοι=βεβαίως. ούδεν προσδέ-
όμενοι... οὔτε ὅστις ἔπεστι... ἡ ἀλήθεια βλάψει=χωρὶς ποσῶς
νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ Ὁμήρου ὃς ὑμνητοῦ οὔτε ἄλλου τινός,
διὸ δποῖος θὰ τέρψῃ μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ᾽ ἡ πραγμα-
τικὴ ἀλήθεια (ἡ ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμνουμένων ὑ-
πὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδείξῃ ψευδῆ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέ-
αν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων = τὴν ὑπόνοιαν). ἔσ-
βατάδες=προσιτός. ξυγκατοικίσαντες = ἴδρυσαντες ἐκτὸς τῶν ἀ-
ποικιῶν μηνημεῖα. κακῶν τε πάγαυθῶν* ἡ παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς
Αἰγύπτου πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου
τῆς πόλεως δμοίως, δπως καὶ αἱ περιφανεῖς τοῦ Κίμωνος νίκαι περὶ
τῶν Ἐνδρυμέδοντα. δικαιῶ=ἀναγνωρίζω ὃς καθῆκον. λειτόμενοι=
οἱ ἐπιζῶντες. κάμνω=κοπιάζω.

42. τῶνδε* δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθηναίων. δμοίως=
ἢ τῷ αὐτῷ βαθμῷ. εὐλογία = ἔπαινος, ἔγκωμιον. σημείοις = δι^o
ἀπτῶν ἀποδείξεων. αὐτῆς* δηλ. τῆς εὐλογίας. τὰ μέγιστα=τὰ πλεῖ-
στα καὶ σπουδαιότατα σημεῖα. ούκ ἀν πολοῖς... φανείη=δι^o ὀλι-
γοὺς Ἐλληνας δύναται νὰ φανῇ (θὰ εὑρεθῇ) διόγος ἀνάλογος τῶν
ἔργων, δπως διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (=οἱ λίγοι Ἐλληνες ὑπάρ-
χουν, δπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς δποίους ἀρμόζει τοιοῦτος ἔπαι-
νος). δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν... καταστροφὴ=μοῦ φαίνεται δέ, δτι δ
τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος, εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δεῖ-
γμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους), εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφρά-
γισις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους), εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδρα-
γαθίας των. καὶ γάρ τοῖς τάλλα χείροσι... προτίθεσθαι=διότι καὶ
αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ δποῖοι εἶναι ἀπὸ πάσης ἀλλῆς ἀπόψεως φαῦλοι, δι-
καιοῦνται νὰ προβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισιν των τὰς ἐν τοῖς πολέ-
μοις ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθίας των. ἀγαθῷ=διὰ γενναίας, πατριω-
τικῆς πράξεως. κακὸν=ἡθικὸν σφάλμα. κοινῶς=πρὸς τὸ γενικὸν
συμφέρον. ἐκ τῶν ἴδιων=διὰ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ παρεκτροπῶν
τοῦ ἴδιωτικοῦ των βίου. μαλακίζομαι=ἐπιδεικνύω δειλίαν. τὴν ἔτι
=τὴν μακροτέραν. ὃς κάνει διαφυγών... πλουτήσειεν=δτι δια-
φυγών τὴν πενίαν ἥτο ἐνδεχόμενον νὰ πλουτήσῃ. τοῦ δεινοῦ=τοῦ
κινδύνου. αὐτῶν* δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος

νὰ διαφύγονταν τὴν πενίαν. λαβόντες=ἐκλαβόντες, κρίναντες. μετ' αὐτοῦ· δηλ. τοῦ κινδύνου=κινδυνεύοντες. ἔβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲν ἀφίεσθαι=ἀπεφάσισαν ὑπομένοντες τὸν κίνδυνον τοὺς μὲν ἐχθροὺς νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρῳ ἀπόλαυσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιθυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δηλ. τὸν πόθον, διότι δ ἀγών ἥδυνατο νὰ ἀποβῇ καὶ εὐτυχῆς δι' αὐτούς). ἐλπίδι τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες=ἐμπιστευθέντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ ἀδηλον (τὴν ἀβεβαιότητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. ἔργῳ δὲ περὶ... ἀξιοῦντες πεποιθένται=ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καθῆκόν των νὰ ἔχουν πεποιθήσουν εἰς τὴν προσωπικήν των ἀνδρείαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν των ὑπάρχοντα ἥδη κινδυνον. ἐν αὐτῷ· δηλ. τῷ κινδύνῳ. τὸ αἰσχρόν τοῦ λόγου=τὴν ἐπὶ δειλίᾳ κακὴν φήμην, κατηγορίαν. τὸ ἔργον=τὴν μάχην. καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... ἀπηλλάγησαν=καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισίμῳ στιγμῇ (τῆς τύχης), δτε ἥλπιζον νίκην μᾶλλον παρὰ ἥτταν, ἀπέθανον.

43. τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν=οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὔχεσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνοτέραν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεωρῆτε ἀξιον τοῦ ἕαντοῦ σας (καταδέχεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. λόγῳ σκοπεῖν τὴν ὡφελίαν = κρίνειν (ἔξετάζειν) κατὰ τὸν λόγον (τῶν ὁρτόρων) τὴν ὅφελειαν (μὴ περιορισθῆτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τὸν λόγον μους μόνον). ἔργῳ θεώμενοι=παροιστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, δπως παρουσιάζεται αὐτῇ ἀπὸ τὰ πράγματα). ἐν τοῖς ἔργοις=ἐν ταῖς μάχαις. ὅπότε καὶ πείσα του σφαλεῖεν=εἴ ποτε καὶ πειράμενοί τινος σφαλείησαν (συνέβη νὰ ἀποτύχωσι). οὐκ οὖν=δμως διὰ τοῦτο δέν... καλλιστὸν ἔργανον τῇ πόλει προϊέμενοι=τὴν καλλιστὴν συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. ίδίᾳ=προσωπικῶς. παρὰ τῷ ἐντυχόντι... καιρῷ = εἰς πᾶσαν ἑκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δηλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, θὰ μνημονεύωνται αὐτοὶ) καὶ ἔργου (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ θὰ προτρέποντ τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). σημαίνει=σημείον ἔστι, διατηρεῖ τὴν μνήμην των. οἰκείᾳ· δηλ. γῆ. μὴ προσήκουσα=ἡ ἔξενη. ἄγραφος μνήμη=ἡ ἐν τῇ καιρῷ ἐγγεγραμμένη, κατ' ἀντίθ. πρὸς τό: στηλῶν ἐπιγραφή. ἄγραφος μνήμη... ἐνδιαιτᾶται=ἡ ἄγραφος ἀνάμνησις τῆς διαθέσεως

μᾶλλον (τῶν πεσόντων) (παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ἢ μεγάλου) κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς ἑκάστου. καὶ τὸ εὔδαιμον... οὐδίναντες=καὶ ἔχοντες τὴν ἴδεαν δτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀληθῆς εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐψυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία. περιορῶματ· ἐνταῦθα=πτοοῦμαι, ἀποδειλῶ. κακοπτραγῶ=δυστυχῶ. ἀλλ' οἵς ἡ ἐναντία... κινδυνεύεται=ἀλλ' ἔκεινοι, οἱ δποῖοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τὰ χείρω ἐν τῷ μέλλοντι (=ἔτι) βίφ των. καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα· ἐνν. ἔσται = καὶ εἰς τοὺς δποίους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέραν των κατάστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. ἀλγεινοτέρα γάρ... κάκωσις = διότι δι^τ ἄγδρα βέβαια εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον (μὲ φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἡ ταπείνωσις ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. ἀναίσθητος=ἀνώδυνος.

44. τοκεὺς=γονεύς. ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες=γνωρίζουν, δτι ἀντράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπτειῶν. εὐπρεπεστάτης τελευτῆς=ἐνδοξοτάτου θανάτου. οἷς ἐνευδαιμονήσαι... ξυνεμετρήθη=τῶν δποίων δ βίος ὠρίσθη (ἐδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, ὥστε νὰ περάσουν αὐτὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ εὐδαιμονίας (τοὺς δποίους συνώδευσεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). ὁν^τ ἀναφ. αἴτιολ.=διότι αὐτῶν. λύπη οὐχ δν... στερίσκηται=λυπεῖται τις ὅχι δι^τ ἀγαθά, τὰ δποῖα στερεῖται, χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. ἐνδάς τινος = συνηθισμένος μέ τι. ἰδίᾳ = κατ^τ ἴδιαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. τῶν οὐκ δντων... ἔσονται = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἰς τινας παῖδες θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. ξυνοίσει^τ ὑποκ. τὸ ἐπιγίγνεσθαι παῖδας. οὐ γάρ οἶόν τε ἵσον... κινδυνεύωσι = διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτωνται περὶ τῶν κοινῶν δμοίως δρθῶς καὶ δικαιώς (ἐν ἴσοτητι ὑποχρεώσεων καὶ δικαιοσύνῃ) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα εἰς τὸν πόλεμον ἔκεινοι, οἱ δποῖοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ χάσουν. παρηβῶ = γίνομαι παρηλιξ. τόνδε^τ ἐνν. τὸν ὑπόλοιπον βίον. κουφίζομαι = παρηγορῶμαι. τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον= ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμασθαι=δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸ κέρδος, ὅσον ἡ δόξα. ἀχρεῖος = ἀχρηστος.

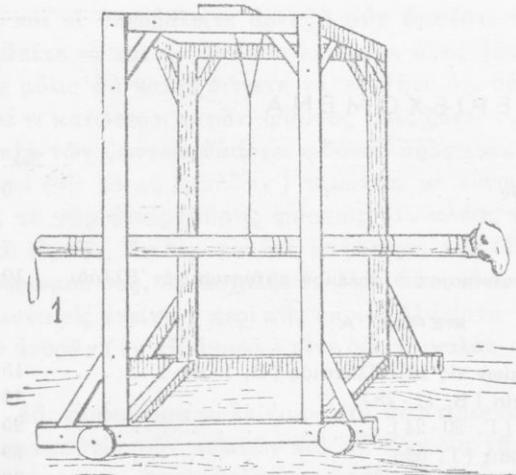
45. μέγαν = δυσχερῆ. καὶ μόλις ἀν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς (= καὶ εἰ ὑπερβάλοιτε ἀρετῇ) οὐχ ὁμοῖοι, ἀλλ' ὀλίγῳ χείροις κοινεῖτε = καὶ ἀν ἡθέλετε ἐπιδείξει ὅλως ἔξαιρετον ἀνδρείαν, καὶ τότε μόλις θὰ κατωρθώνετε νὰ κριθῆτε δχι βέβαια ὅμοιοι, ἀλλὰ ὡς κατά τι κατώτεροι αὐτῶν. φθόνος τοῖς ζῶσι . . . τετίμηται = διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ (= τὸ μὴ ἐμποδὸν) τιμῶνται μὲν εὔνοιαν ἀδιαφιλονίκητον. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως . . . κλέος ή = μεγάλη τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς, ἀν δὲν φανήτε κατώτεροι τῆς ἰδίας σας φύσεως (τοῦ προορισμοῦ σας, ἀν ἀσχολησθε δηλ. ἀθορύβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην, περὶ τῆς δύοις ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὸ καλὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν.

46. πρόσφορα = ἐπίκαιρα. οἱ θαπτόμενοι κεκόσμηνται* δηλ. τῇ συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. ὠφέλιμον στέφανον . . . προτιθεῖσα = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὐπρεπῆ, διπος ἥτο εἰς τοὺς κυρίως ἀγῶνας) ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἀγώνων (ὑπὲρ πατρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκροὺς καὶ τοὺς ἐπιζῶντας. ἄθλα γάρ . . . πολιτεύουσι = διότι, διπον προβάλλονται μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἄριστοι ἀνδρεῖς. ἀπολογησμάνενοι = ἀφοῦ ἀρκετά ἐκλαύσατε. δν προσήκει=τὸν προσήκοντα, τὸν ἴδιον του.

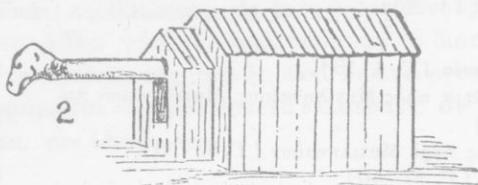
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | Σελ. |
|--|------|
| Εἰκόνων τοῦ Θουκυδίδου | 5 |
| Εἰσαγωγὴ | |
| I. Θουκυδίδης | 7 |
| II. Ἡ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν Ἑλλάδι | 10 |
| ΜΕΡΟΣ Α' | |
| I. Πλαταιϊκὰ | |
| α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς (Β, 1-6) | 15 |
| β) Πλαταιῶν πολιορκία (Β, 71-78). | 19 |
| γ) Πλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20-24). | 25 |
| δ) Πλαταιέων παράδοσις (Γ, 52). | 29 |
| ε) Δημηγορία Πλαταιέων (Γ, 53-59) | 29 |
| ζ) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61-67). | 35 |
| η) Πλαταιέων καταδίκη (Γ, 68) | 39 |
| II. Λεσβιακὰ | |
| α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1-18) | 41 |
| β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ, 25-33) | 46 |
| γ) Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35-50). | 50 |
| δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37-40). | 51 |
| ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42-48). | 56 |
| III. Περικλέους ἐπιτάφιος (Β, 34-46) | 62 |
| ΜΕΡΟΣ Β' | |
| Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις | 73 |

Κριοί.



1. Κρεμαστός.

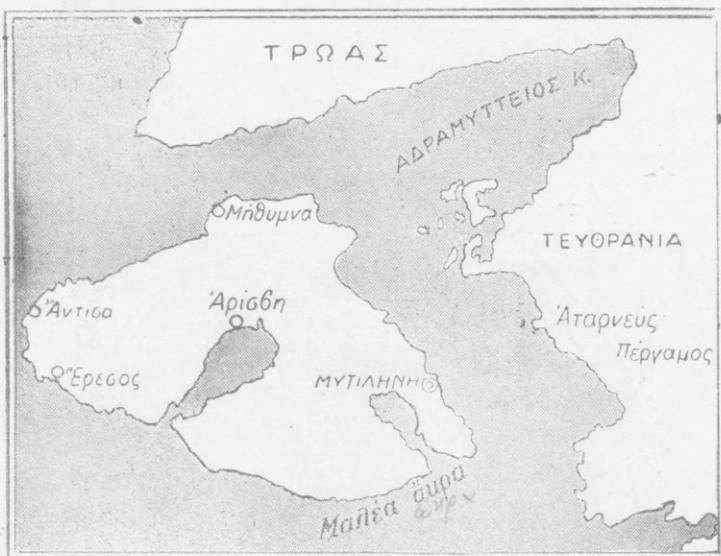


2. Προκεκαλυμμένος ἐντὸς χελώνης χελώνη καὶ οφόδος).

Καὶ τὰ δύο ἀνωτέρῳ εἶδη τοῦ κριοῦ ἔχησαν μοποιοῦντο πρὸς καταχρήματιν τειχῶν.



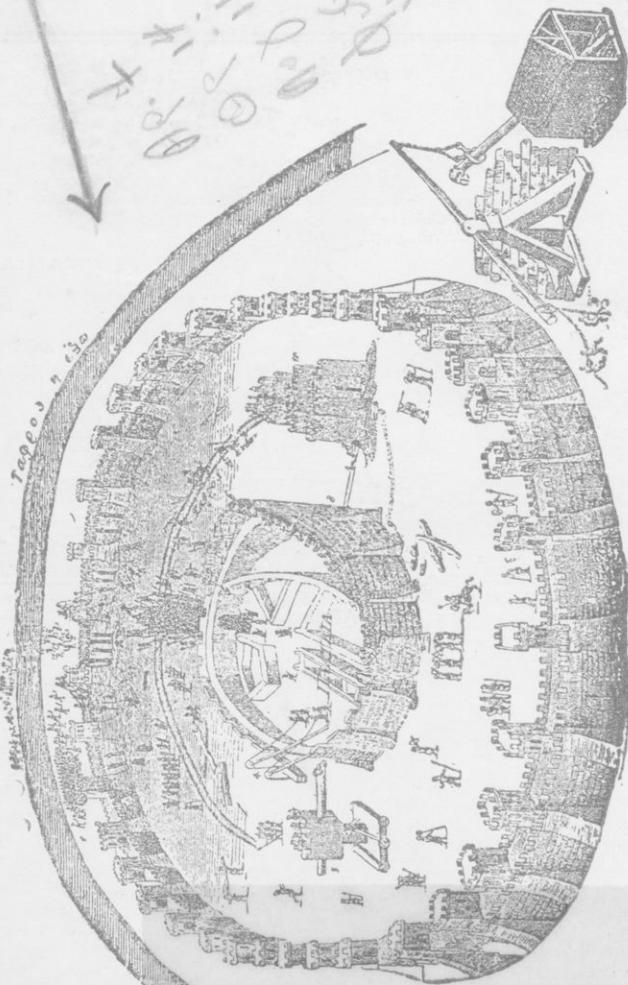
3. Φορητός (πρὸς παραβίασιν καὶ ρίως πυλῶν).



Λέσβος.

Επίκαιρη ιστορία της Ελλάδας

III



Τεύχος Πελοποννησίου.

Επίκαιρη ιστορία της Ελλάδας



024000025380

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πτυχιούχων

Αρχ
Ημέ^η
Παρ^η
Ημέρα^η
Φεβ^ρ
Βράδη^η

